

Tori valla halduspiiri muutmise sotsiaalmajanduslike mõjude analüüs

Juuni 2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. ANALÜÜSI KOOSTAMISE TAUST JA METOODIKA	4
1.1 ANALÜÜSI KOOSTAMISE PÕHJUSED.....	4
1.2 ANALÜÜSI KOOSTAMISE METOODIKA	5
1.3 TORI VALLA TULEVIKUALTERNATIIVIDE PLUSSID JA MIINUSED	6
2. MÕJUDE KIRJELDUS VALDKONDADES.....	8
2.1. ASEND JA RUUMILINE MUSTER.....	8
2.2. RAHVASTIK.....	12
2.3. ASUTUSED.....	19
2.4. HARIDUS.....	20
2.4.1. Alusharidus	21
2.4.2. Põhi- ja gümnaasiumiharidus	23
2.4.3. Huviharidus	26
2.5. SOTSIAALVALDKOND	27
2.5.1. Sotsiaaltoetused	27
2.5.2. Sotsiaalteenused	29
2.6. ÜHISTRANSPOORT	30
3. MÕJUDE FINANTSILINE HINNANG	32
4. SOTSIAALMAJANDUSLIKE MÕJUDE KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	40
4.1. MÕJU ASUSTUSÜKSUSTE ELANIKELE.....	40
4.2. MÕJU KOHALIKULE OMAVALITSUSELE	42
LISAD	44
LISA 1: RAHVASTIK	44
LISA 2: HARIDUS.....	45
LISA 3: HUVIHARIDUS	49

SISSEJUHATUS

2017. aastal toimunud haldusreformis ühinesid Pärnu maakonnas Tori, Sauga ja Are vald ning Sindi linn omavalitsusüksuseks Tori vald. Vastakaid arvamusi uue kohalike omavalitsuse sellistes piirides moodustamise kohta on esitatud ka ühinemise järgselt, mistõttu soovib Tori Vallavalitsus välja selgitada võimalikud mõjud, mis kaasneksid valla teatud asustusüksuse üleandmisega Pärnu linna koosseisu. Asustusüksused, mille üleminekut Pärnu linna koosseisu kaalutakse, on Sauga alevik, Tammiste küla, Eametsa küla, Kilksama küla, Nurme küla, Kiisa küla ja Vainu küla.

Analüüsi raames on hinnatakse mõju nii Tori valla kui haldusüksuse kui ka potentsiaalselt Pärnu linnale üleantavate asustusüksuste elanike vaatenurgast.

Käesolev analüüs koosneb viiest osas:

- esimeses osas on kajastatud analüüsi koostamise vajaduse põhjused;
- teises osas on välja toodud töö koostamise metoodika;
- kolmas osa kajastab sotsiaalmajanduslikke mõjusid erinevates valdkondades, sealhulgas ruumiline areng rahvastik, haridus- ja sotsiaalvaldkond jne;
- neljas osas sisaldab mõjude finantsilist hinnangut;
- viiendas osas on välja toodud analüüsi põhilised tulemused ja järeldused.

Analüüsi aluseks on võetud Tori valla (sh endiste omavalitsusüksuste: Are, Sauga ja Tori vald ning Sindi linn) ja Pärnu linna õigusaktid, arengudokumendid, finantsandmed ning muu avalikult kättesaadav informatsioon. Oluliseks sisendiks on ka erinevad protsessi raames toimunud arutelud ja intervjuud.

1. ANALÜÜSI KOOSTAMISE TAUST JA METOODIKA

1.1 Analüüsi koostamise põhjused

Käesoleva sotsiaalmajanduslike mõjude hinnangu koostamise vajaduse põhjused peituvad 2017. aastal toimunud haldusreformil ettevalmistamise ja toimumise protsessis.

Pärnu linn tegi 18. veebruaril 2016. aastal 12le Pärnumaa vallale ja Sindi linnale ettepaneku ühinemisläbirääkimiste alustamiseks ühise omavalitsuse moodustamiseks. Järgnenud läbirääkimisel mitmed Pärnumaa omavalitsused erinevatel põhjustel ei osalenud või loobusid. Toonane Sauga vald osales läbirääkimistel. Ajal, mil läbirääkimised olid jõudnud juba ühinemislepingu avalikustamise faasi, esitas osa Sauga vallavolikogu liikmeid 22.09.2016 vallavolikogu istungi päevakorda otsuse eelnõu lõpetada Pärnu ettepanekul alustatud ühinemisläbirääkimised. Põhjuseks toodi, et läbirääkimised ei andnud Sauga valla territooriumi arenguks vajalikku kindlust. Samuti, et maaomavalitsuste ja Pärnu linna kui omavalitsuse sotsiaalsed ja majanduslikud erinevused on liiga suured, tagamaks kogu piirkonna ühtlane areng. Sama eelnõuga tehti ettepanek Are, Audru, Halinga, Paikuse, Tori, Tõstamaa vallavolikogudele ja Sindi linnavolikogule alustada läbirääkimisi ühendvalla moodustamiseks.

20. oktoobril 2016. a otsusega nr 93 lõpetas Sauga vald ühinemisläbirääkimised Pärnu linnaga ühise omavalitsuse moodustamiseks, misjärel esitasid viie toonase Sauga valla asustusüksuse elanikud Sauga vallale ja Pärnu linnale rahvaalgatusliku volikogu otsuse eelnõu Pärnu linna koosseisu ülemineku algatamiseks:

- Tammiste küla elanike avaldus 16.11.2016 sooviga algatada Tammiste küla üleandmine Pärnu linna koosseisu;
- Kilksama küla elanike avaldus 13.12.2016 sooviga algatada Kilksama küla üleandmine Pärnu linna koosseisu;
- Sauga aleviku, Eametsa küla ja Nurme küla elanike ühisavaldus 13.12.2016 sooviga algatada külade üleandmine Pärnu linna koosseisu.

Peamiste motivatsioonidena toodi välja, et asustusüksused piirnevad Pärnu linnaga ja nende elanikud on oma igapäevases asjaajamises ja teenuste tarbimises, seda töökoha, lasteaia, huviringi, linna bussiliikluse, kultuuri, kaubanduse vms näol tihedalt seotud Pärnu linnaga. Täiendavalt toodi välja, et paljud asustusüksuste elanikud omavad nende teenuste tarbimiseks sissekirjutust Pärnu linna.

Sauga vallavolikogu külade üleandmise protsessi ei algatanud. 11. novembril 2017 jõustus Are valla, Sauga valla, Tori valla ja Sindi linna ühinemine ning moodustus uus Tori vald.

25. jaanuaril 2018. a. esitati Tori vallavolikogule eelnõu haldusüksuse piiride muutmise algatamiseks, sooviga algatada piiride muutmine seoses Tori valda kuuluvate asustusüksuste Sauga aleviku, Tammiste küla, Eametsa küla, Kilksama küla, Nurme küla, Kiisa küla või Vainu küla üleandmiseks Pärnu linna koosseisu ning viia läbi piiri muutmise tekkivate mõjude analüüs. Võimaliku piiride muutmise mõjude hindamiseks otsustas vald tellida käesoleva halduspiiri muutmise sotsiaalmajandusliku mõju analüüsi, mis on mh aluseks edasiste otsuste tegemiseks.

1.2 Analüüsi koostamise metoodika

Käesoleva analüüsi koostamise eesmärgiks on välja selgitada Tori valla halduspiiri muutmise mõju vallakodanike jaoks ning tänase Tori valla jaoks. Analüüsi lähtekohaks on eeldus, et 2017. aastal haldusreformi tulemusena moodustatud Tori vald jätkab tegevust. Alternatiivid, mida läbivalt võrreldakse:

- vald jätkab täna sel kujul;
- vald jätkab vähendatud kujul, kuni 7 endise Sauga valla asustusüksust liituvad Pärnu linnaga.

Dokumendi tekstis, joonistel ja tabelites on territoriaalseks määratlemiseks läbivalt kasutatud järgnevaid lühendeid:

- **„Tori vald“** ehk 2017. a. haldusreformi järgselt Are, Sauga ja Tori valla ning Sindi linna ühinemise tulemusena moodustatud omavalitsusüksus;
- **„Asustusüksused“** ehk seitse analüüsitava asustusüksust – Sauga alevik, Tammiste küla, Eametsa küla, Kilksama küla, Nurme küla, Kiisa küla ja Vainu küla kokku;
- **„Väike Tori“** ehk 2017. a. haldusreformi järgselt moodustunud Tori vald ilma Sauga aleviku, Tammiste küla, Eametsa küla, Kilksama küla, Nurme küla, Kiisa küla ja Vainu külata;
- **„Pärnu linn“** ehk 2017. a. haldusreformi, millega liitusid linnaga Audru, Paikuse ja Tõstamaa vald, järgne omavalitsusüksus;
- **„Väike Pärnu“** ehk Pärnu linn 2017. a. haldusreformi eelses piiris.

Töö aluseks on võetud järgnevad andmed:

- ühinenud omavalitsusüksuste senised arengukavad, eelarvestrateegiad, ühinemisleping;
- rahvastikuregistri andmed Tori valla ning ühinenud omavalitsusüksuste (Are, Sauga ja Tori vald ning Sindi linn) kohta;
- Tori valla 2018.a. eelarve, ühinenud omavalitsuste 2017. a. eelarvete täitmised;
- Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmed Tori valla alus- ja üldharidusasutuste kohta;
- andmed portaalist haridussilm.ee jm avalikud andmeallikad internetis;
- mõjuvaldkondi puudutav seadusandlus;
- konsultandile tellija poolt edastatud informatsioon;
- intervjuude ja kohtumiste raames kogutud materjal.

Sotsiaalmajanduslikke mõjusid hinnatakse järgmiste teemade lõikes:

- asend ja ruumiline muster;
- omavalitsuse hallatavad asutused;
- elanikkonna suurus, dünaamika, vanuseline jaotus;
- haridusteenuste (alusharidus, üldharidus, huviharidus) tarbimine ning kättesaadavus;
- sotsiaaltoetuste suurus ja -teenuste kättesaadavus;
- ühistranspordi korraldus;
- omavalitsuse tulud, kulud, finantsvõimekus ning tehtud ja tulevikus vajalikud investeeringud analüüsitavates piirkondades.

Käesoleva analüüsi puhul tuleb arvestada järgnevate piirangutega:

- Tori vald alustas senisel kujul tegutsemist 1. jaanuaril 2018. aastal, mitmed õigusaktid ja alusdokumendid (nt sotsiaaltoetuste ja -teenuste kord, valla arengukava ja eelarvestrateegia) on hetkel koostamisel, mistõttu pole teatud hinnangute andmiseks konkreetset alust;
- moodustunud ühendvalla esimese eelarve (2018. a.) täpsuse ja täitmise kohta pole I poolaastal võimalik järeldusi teha;
- maakondlik ühistranspordikorraldus on muutmisel (Pärnu linnas ja maakonnas korraldab ühistranspordi Pärnumaa Ühistranspordikeskus), liinivõrku jm kohendatakse 2018. aasta jooksul, täpsustamisel on ka tasustamise tingimused;
- analüüsis ei ole arvestatud pikaajalisi rahvastikuprognose, millest tulenevalt ei käsitleta detailselt muudatusi teenuste nõudluse osas järgmistel aastatel.

1.3 Tori valla tulevikualternatiivide plussid ja miinused

Paralleelselt analüüsi koostamisega viidi läbi Tori valla piirkondlikud arenguseminarid, mis toimusid endistes vallakeskustes ehk Sindi linnas ja Are, Sauga ning Tori alevikes ja lisaks veel Tammiste, Urge, Jõesuu külades. Arenguseminaridel kaardistati piirkondade esindajate nägemus Tori valla tulevikust, sh võimalikest alternatiividest halduspiiride osas. Lisaks kahele nn põhialternatiivile (Tori vald jätkab tänasel kujul; Tori valla teatud asulad lähevad Pärnu linna koosseisu, vald jätkab väiksemal kujul) arutati ka versiooni, mille kohaselt ühineks Tori vald tervikuna Pärnu linnaga. Töörühmade aruteludes välja enam esinenud ja huvitavamad alternatiivide peamised plussid ja miinused, on välja toodud järgnevas tabelis.

1. Tori vald jätkab tänasel kujul	
• Omavalitsus on inimesele lähedal, võrreldes varasemaga juhtimise kõrgem kvaliteet ja tugevam hääli riigiga suhtlemisel • Ise otsustamise võimalus ja -õigus, ka elaniku jaoks on otsustamine lähedal • Tegelikult kõik toimib. Võimalus on üles ehitada uus omavalitsus • Tulumaksu laekumine investeerimisvõime, noorte ja tööealiste osakaal ja on suuremad. Kuna tulubaas on piisav ja rahvastik kasvav, on võimalik teha suuremaid ja mõjusamaid asju. • Piisav suurus ja koostöövõimekuseks Pärnu linnaga • Ühinesid enamvähem võrdsed piirkonnad. Kokkulepped on juba ühinemislepinguga sõlmitud ja vald tehtud • Koolid ja lasteaiad ei konkureeri vallasiseselt omavahel • Linna läheduse hüved maaomavalitsuses.	• Tõmbekeskus ei ole valla keskus. Samuti ei asu Sindi linn geograafiliselt valla keskel. Ühe keskuse puudumine. • Osa elanikkonnast rahulolematu, segadus jätkab kui Sauga valla külade kohta otsust ei tule • Liitunud piirkonnad on nõrgalt seotud. Kokku sulamiseks läheb aega • Endised kohalikud omavalitsused ei ole ühtlase tasemega (sh valitsemispraktikad on olnud erinevad) • Liiga suur vald - kaugemad piirkonnad tunnevad, et on eemale jäänud. Väikesed asjad ja kogukonnad võivad jääda tähelepanuta. • Sindis asuva vallamajaga on raskendatud ühistranspordi ühendus Samuti ei ole Sindi kool kohalikele sobiv (nt Tammiste lapsed ei liigu sinna).
2. Tori valla teatud asulad lähevad Pärnu linna koosseisu	
• Ebamäärasus kaob ära. Vähem rahulolematust, vaidlust ja populismi	• Võib kutsuda esile doominoefekti, lisandub veel külasid või piirkondi, kes soovivad minna

- Tori valla kulud vähenevad (2 lasteaeda ja kooli), samuti väheneb investeeringuvajadus
- Inimestel on võimalus kaasa rääkida teenuste kujundamisel Pärnu linnas. Parema huvihariduse, ühistranspordi, tsentraliseeritud juhtimine
- Tori vald muutub maakesksemaks
- Hajaasustuses elulisi muutusi sellega ei kaasne, niikuinii saadakse hakkama.
- Linn on õnnelikum - saab maksumaksjaid juurde ja seetõttu koostööaltim
- Hetkel tähtsad asulad saavad tähtsusetuks äärelinnaks. Liitunute jaoks võim kaugeneb
- Tori vald jääb majanduslikult nõrgaks. Eelarve maht, tulubaas ja investeerimisvõimekus vähenevad. Kaob ära arvestatav arv maksumaksjaid ja tulusid
- Tori valla elanike on 1/3 võrra vähem ja elanike keskmine vanus suureneb – keskealiste ja vanadele inimeste teenuste suurem osakaal kulueelarves
- Valitsemise korrastamiseks juba tehtud tööd tuleb taas alustada nullist. Uus struktuurimuudatus toob jälle kaasa segaduse
- Mis saab linnaga liitunud külade maaelu toetustest ja maamaksust?

3. Tori vald ühineb tervikuna Pärnu linnaga ning eraldiseisvalt ei jätkata

- Haldusjaotus muutub loogilisemaks
- Suurem ja võimekam omavalitsus. Eesti tasandil tugevam ja silmapaistvam, sõnaõigust on rohkem
- Kogukonnad ja vabaühendused aktiveeruvad. Võrdsed võimalused
- Transport on korraldatud ühtse põhimõttega ja parem. Kuigi võib saada ka optimeeritud (kõik teed viivad linna)
- Suur samm maakonnapõhise omavalitsuse moodustumise suunas
- Omavalitsuse finantsvõimekus kasvab (iseasi, kas see peegeldub piirkonda tagasi). Jääb ära suuremahuline arvlemine
- Lastevanematele laiem valik koolide puhul, parem huviharidus ja haldamine, võimekam administratsioon
- Kauges äärelinnas on ilus elu. Kohapeal vastutus puudub (ei pea mõtlema, saab tegeleda oma asjaga)
- Külade küsimus saab lahenduse.
- Probleemid maal ja linnas on erinevad
- Muutumine ääremaaks, kuhu investeringud ei jõua
- Otsustusõigus kohalike asjade üle on väiksem. Piirkondade omanäolisuse kahanemine. Bürokratia kasv
- Teenuste hinnad kohapeal kasvavad (linna mõju)
- Juhtimine kaugeneb. Piirkonna elanike esindatus vallavolikogus jääb väikeseks. Poliitiline juhtimise ja erakondade mõju suureneb
- Hallatavatel asutustel vähem iseotsustamise õigust. Tsentraliseeritud otsused hariduse ja kultuuri juhtimisel (sh rahastamine ei ole paindlik)
- Asotsiaalse elanikkonna paigutamine Sindi ühiselamutesse, surve Sindi Gümnaasiumi sulgemiseks.

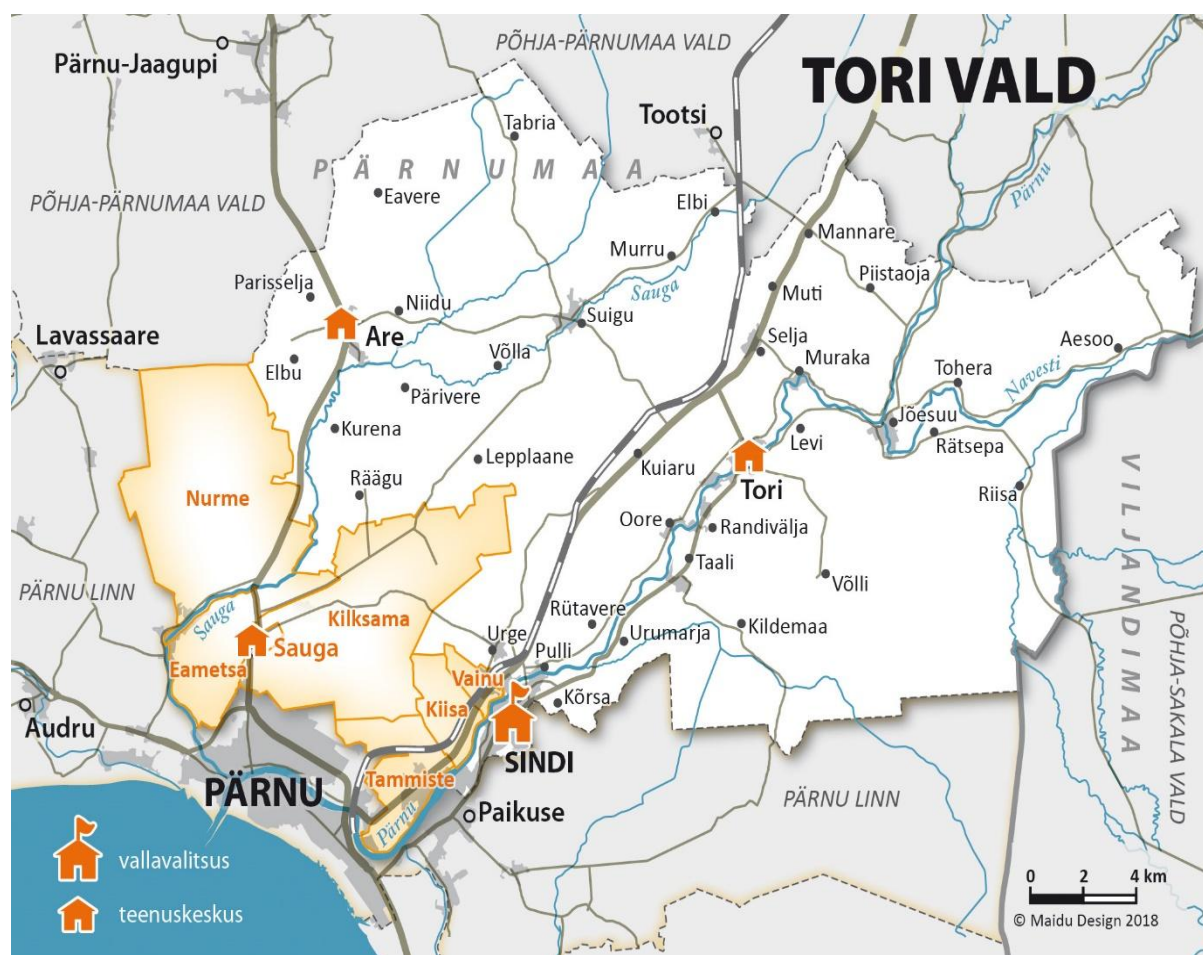
2. MÕJUDE KIRJELDUS VALDKONDADES

2.1. Asend ja ruumiline muster

Ligi 11700 elanikuga Tori vald on omavalitsusüksus Pärnu maakonna keskosas, mis moodustati 24. oktoobril 2017. aastal nelja omavalitsuse ühinemise tulemusena:

- Are vald ca 1300 elanikku, 160 km²;
- Sindi linn - ca 3900 elanikku, 5 km²;
- Sauga vald - ca 4200 elanikku, 164 km²;
- Tori vald - ca 2300¹ elanikku, 282 km².

Valla pindala on kokku ligikaudu 611 km², asustustihedus 19,1 inimest ruutkilomeetril. Valla administratiivne keskus asub Sindi linnas. Kuigi Sindi linn on valla administratiivseks keskuseks, on Tori valla puhul tegu nn võrgustiku-tüüpi omavalitsusega, kus olulist rolli teenuste pakkumisel omavad ka kõik endiste valdade keskused ehk Are, Sauga ja Tori. Selle üheks põhjuseks on ka asjaolu, et valla suuremad asulad jäävad kahe erineva liikumissuuna (Pärnu-Tallinn ja Pärnu Rakvere) äärde. Seitse analüüsitavat asustusüksust moodustavad suurema osas endisest Sauga vallast, nende kogupindala on ligikaudu 116 km² (joonis 1).

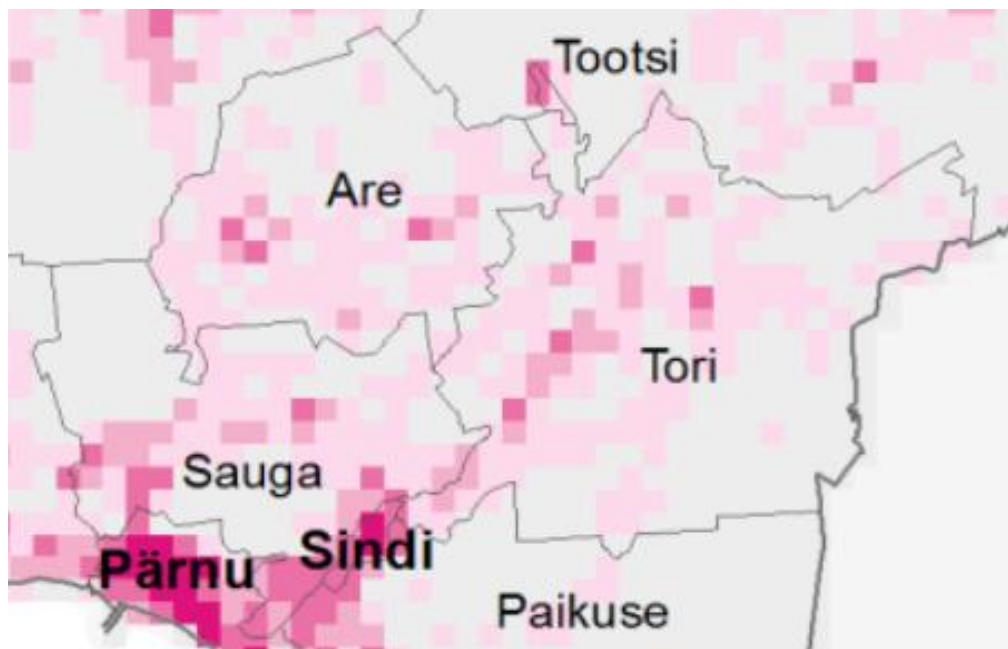
Joonis 1 Tori valla paiknemine

¹ kõik elanike arvud rahvastikuregistri andmetel

Valla naabriteks on põhjaosas Põhja-Pärnumaa vald, lääne- ja lõunapool Pärnu linn (sh endised Audru ja Paikuse vallad) ja idas Põhja-Sakala vald (Viljandi maakond). Ajalooliselt jaotus tänane Tori vald Pärnu Eliisabeti (Sauga), Tori (Tori, Sindi) ja Pärnu-Jaagupi (osaliselt Are) kihelkonna vahel.

Tori vald asub tervikuna Pärnu madalikul, valla territooriumil on mitmed suured rabad (nt Kikerpera, Riisa, Nurme, Elbu ja Rääma), kaks esimest neist läänepoolisel Soomaal. Maastukupilti ilmestavad Pärnu ja Sauga jõed koos lisajõgedega ning maaparandussüsteemide toel loodud põllumaad. Pärnu jõgi on ka oluliseks geograafiliseks piiriks, mis eraldab Sindi linna ning suuremat osa endisest Tori vallast varasematest Are ja Sauga valdade asulatest.

Olulisematest teedest läbivad valda põhimaanteed nr 4 Tallinn-Pärnu-Ikla ja nr 5 Pärnu - Rakvere - Sõmeru ning tugimaantee nr 59 Pärnu – Tori. Põhimaanteed äärde ning eelkõige Pärnu linna lähedusse koondunud ka suurem osa valla rahvastikust, kaugemad piirkonnad on hõredalt asustatud (joonis 2).

Joonis 2 Rahvastikutihedus seisuga 01.01.2015. Allikas: Statistikaamet

Valla territooriumil paikneb 41 küla, 3 alevikku (Are, Sauga, Tori) ja 1 linn (Sindi), ruumimuster on mitmekesine. Suurim asula on Sindi linn (3791 elanikku), järgnevad Tammiste küla (1409) ja Sauga alevik (1178). Üle 400 elaniku on Are alevikus (410), Eametsa külas (473), Kilksama külas (436) ja Tori alevikus (432). Üle 300 elaniku on Selja külas (301), üle 200 elaniku Jõesuu külas (288), Suigu külas (234) ja Taali külas (232). Pärnu linnaga piirnevad asustusüksused ja vallakeskus on tiheda linnalist tüüpi iseloomuga (sh endised suvilapiirkonnad - Tammiste küla ja osalt Eametsa küla). Maapiirkondades, kui mõned suuremad alevikud (nt Are, Tori) välja arvata, on tegemist pigem maalise ja hõredalt asustatud ruumimustriga.

2016. a. lõpus kehtestatud Pärnu maakonnaplaneering 2030+ toob välja, et Pärnu maakonna eripäraks on dominantse mõjuga maakonnakeskuse olemasolu. Pärnu linna liigne tugevus maakonna asustussüsteemi järgmise astme keskuste suhtes avaldub nii rahvastiku kui ka

tagamaade suurustes, kus vahe maakondliku keskuse ja piirkondlike keskuste tagamaa elanike arvus on paarkümmend korda.

Maakonnaplaneeringus määratud hierarhia järgi asub Tori vallas neli kohaliku tasandi keskust ja kolm nn lähikeskust:

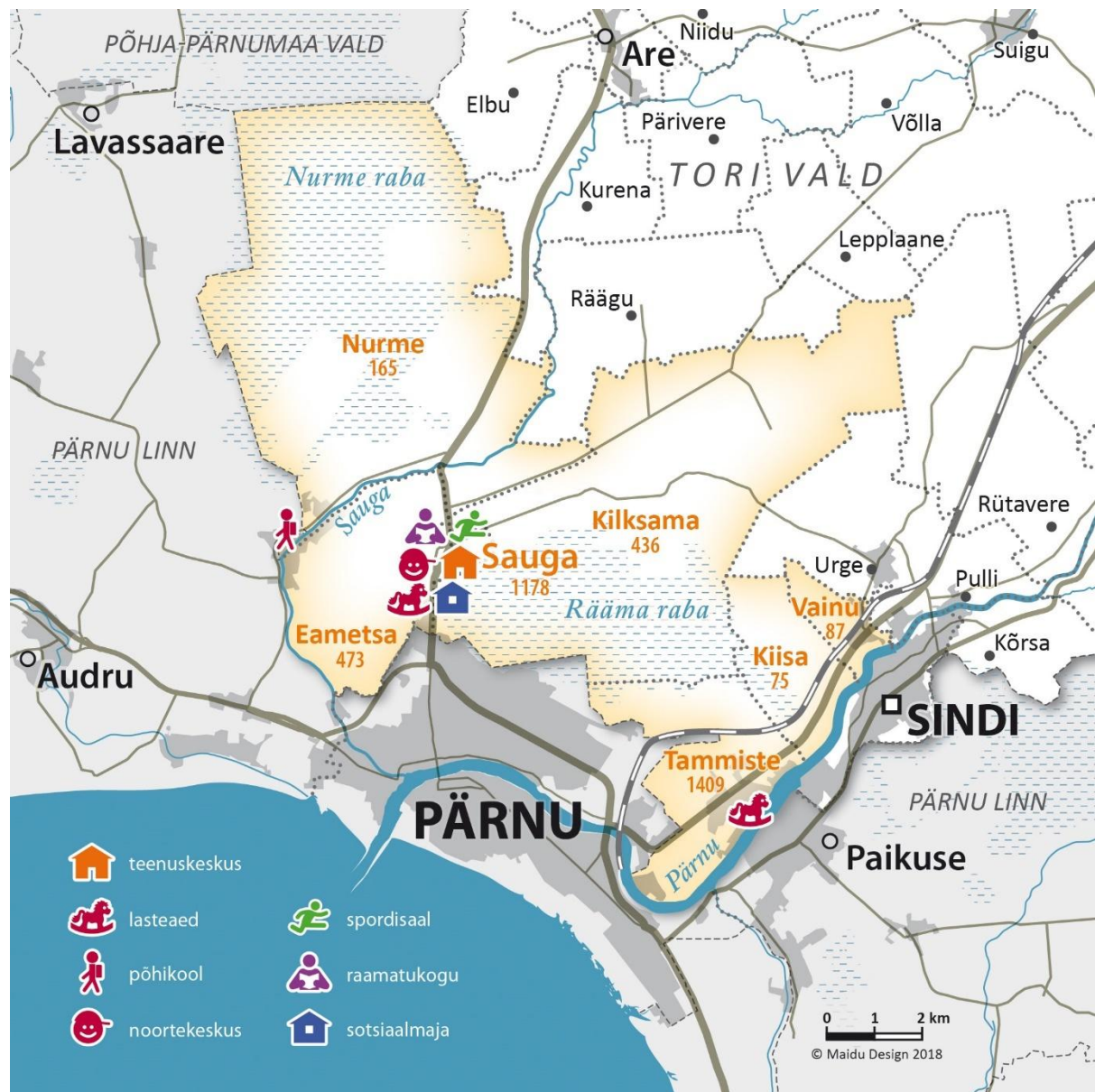
- Sindi, Sauga, Tori ja Are kohalik keskus (defineeritud kui keskus, mis pakub kodukoha lähedal esmavajalikke teenuseid; keskus, mis võib, kuid ei pruugi olla ka oluliseks kohaliku tasandi töökohtade pakkujaks). Seejuures on Sindi linna ja Sauga alevikku ainult kohaliku keskusena käsitletud põhjusel, et Pärnu linn on vahetus lähedused ning tagamaad on väikesed;
- Suigu, Jõesuu ja Selja on määratletud kui lähikeskused (defineeritud kui keskus, mis pakub kohaliku keskusega võrreldes suhteliselt väiksemat hulka teenuseid, kuid mille roll on oluline üksikute kodulähedaste teenuste pakkumisel).

Maakondlik keskus Pärnu linn (ehk linn, kuhu on koondunud töökohad ja haridusasutused, regionaalsed avaliku sektori pakutavad teenused ja mitmekülgsed erasektori pakutavad teenused; keskus, kuhu inimesed igapäevaselt, eelkõige töö- ja haridusalaselt, liiguvad) on tugevaks tõmbekeskuseks kõigi Tori valla elanike jaoks. Seda toetavad nii suhteliselt lühikesed vahemaad kui ka head transpordiühendused.

Järgnevalt on täpsemalt kirjeldatud analüüsis käsitletavate asustusüksuseid, ühendusteid ja asustuse paiknemist (vt ka joonis 3):

- Eametsa küla (10,4 km², 473 elanikku) piirneb läänes ja põhjas Sauga jõe kääruga, lõunas Pärnu linnaga ning idas Sauga alevikuga. Asutus on koondunud Pärnu lennuvälja tagusele alale Sauga jõe ääres (endine suvilapiirkond). Küla peamine ühendustee on läbi Sauga aleviku Tallinn-Pärnu maanteele. Võimalik on ka lääne poolt ümber lennuvälja liikuda Pärnu linna ja üle Sauga jõel asuva silla Nurme – Papsaare kõrvalmaanteele.
- Kiisa küla (6 km², 75 elanikku) piirneb kirdes Vainu ja edelas Tammiste külaga, kagus Pärnu jõega. Küla loodeosa (u 2/3 territooriumist) hõlmab Rääma raba. Asustus on koondunud Pärnu-Rakvere maantee äärde, mis on samas ka peamine ühendustee.
- Kilksama küla (39,9 km², 436 elanikku) territooriumist ligikaudu pool on küla ja Pärnu linna vahel paiknev Rääma raba. Asutus on koondunud peamiselt kahte kohta - küla läänepiirile Sauga aleviku kõrvale Tallinn – Pärnu maantee äärde ja küla põhjaosas Lepalaane tee äärde (endine suvilapiirkond). Küla läbib lääne-ida suunal Jänesselja – Urge kõrvalmaantee, mis ühendab Tallinna ja Rakvere suuna põhimaanteed.
- Nurme küla (44,6 km², 165 elanikku) piirneb lõunas Sauga jõe ja Lepplaane teega, idas Tallinn-Pärnu maanteega. Valdava osa küla territooriumist hõlmab inimtühi Nurme raba. Asustus on koondunud Nurme – Papsaare kõrvalmaantee ja Sauga jõe äärde.
- Sauga alevik (1,5 km², 1178 elanikku) paikneb vahetult Tallinn-Pärnu maantee mõlemal küljel Pärnu linna sissesõidul.
- Tammiste küla (11,2 km², 1409 elanikku) paikneb vahetult Pärnu-Rakvere maantee kõrval Pärnu linna sissesõidul. Asustus on koondunud peamiselt maantee ja Pärnu jõe vahelisele alale. Tegemist on (endise) suvilapiirkonnaga.
- Vainu küla (2,3 km², 87 elanikku) asub piirneb edelas Kiisa külaga. Asustus on koondunud Pärnu-Rakvere maantee äärde, mis on samas ka peamine ühendustee.

Asustusüksuste pindala on kokku 116 km² ehk ligi 19% Tori vallast. Kuigi elanike arvul on suurimaks analüüsitavaks asustusüksuseks on Tammiste küla, on valdav osa valla asutustest koondunud Sauga aleviku piirkonda (vt joonis 3).

Joonis 3 Analüüsitavad asustusüksused

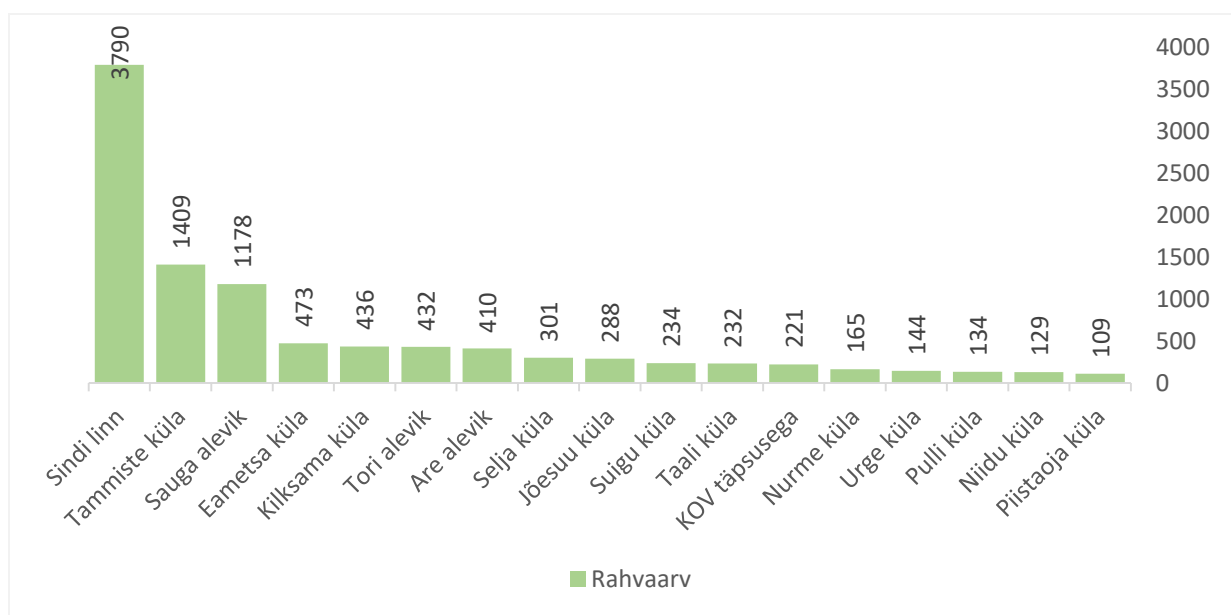
Järeldused:

- Haldusreformi tulemusena moodustatud Tori vald on võrgustikupõhine omavalitsusüksus, kus on neli väljakujunenud kohalikku keskust – Sindi linn, Sauga, Tori ja Are alevikud. Kõik kohalikud keskused pakuvad peamisi esmavajalikke teenuseid, sh on neis ka vallavalitsuste teenuskeskused. Seega võib väita, et funktsionaalselt on valla siseselt tegu nelja eraldi toimiva väiksema teenuspiirkonnaga.
- Suurem osa valla elanikkonnast on koondunud kuni 15 km kaugusele Pärnu linnast, Pärnu linn on hästi ligipääsetav. Tulenevalt suurusest ning pakutavatest teenustest on Pärnu vaieldamatu tõmbekeskus kogu Tori vallale.

- Peamised liikumissuunad jagavad valla kaheks – Sauga ja Are alevikud oma tagamaaga jäävad Tallinn-Pärnu maantee äärde ning Sindi linn, endine Tori vald ning ka mõned endised Sauga valla asulad (neist suurim on Tammiste küla) Rakvere/Tori liikumissuuna lähedale. Kahte suunda eraldab Pärnu linna lähedal Rääma raba ning kogu valla ulatuses ka Pärnu jõgi.
- Pärnu lähedased asulad on pigem linnalise iseloomuga. Kaugemad piirkonnad on hõredalt asustatud ning maalised. Samas on Pärnu linn (859 km²) haldusreformi raames juba laienenud maapiirkondadesse (linna koosseisus on endised maavallad Audru, Paikuse, Tõstamaa), seega on linnalise ja maalise omavalitsusüksuse tähendus haldusreformi raames juba muutunud.
- Seitsme analüüsitava asustusüksuse kogupindala on ca 116 km², mis on ligi 19% Tori valla pindalast (611 km²). Võib väita, et ruumiliselt ei mõjutaks halduspiiri muutmine asustusüksuste elanike senist toimeloogikat oluliselt. Piiri muutmisega lahkuks Tori valla koosseisust suurem osa endisest Sauga vallast, mis on hetkel Sauga aleviku ja selle tagamaa osas eraldiseisev väiksem teenuspiirkond mitmete kohaliku tasandi avalike teenuseid pakkuvate asutustega ning mis samas on elanikkonna liikumissuuna osas juba tugevalt seotud Pärnu linnaga. Tammiste küla on aga juba täna selgelt integreeritud Pärnu linna toimetustrisse.

2.2. Rahvastik

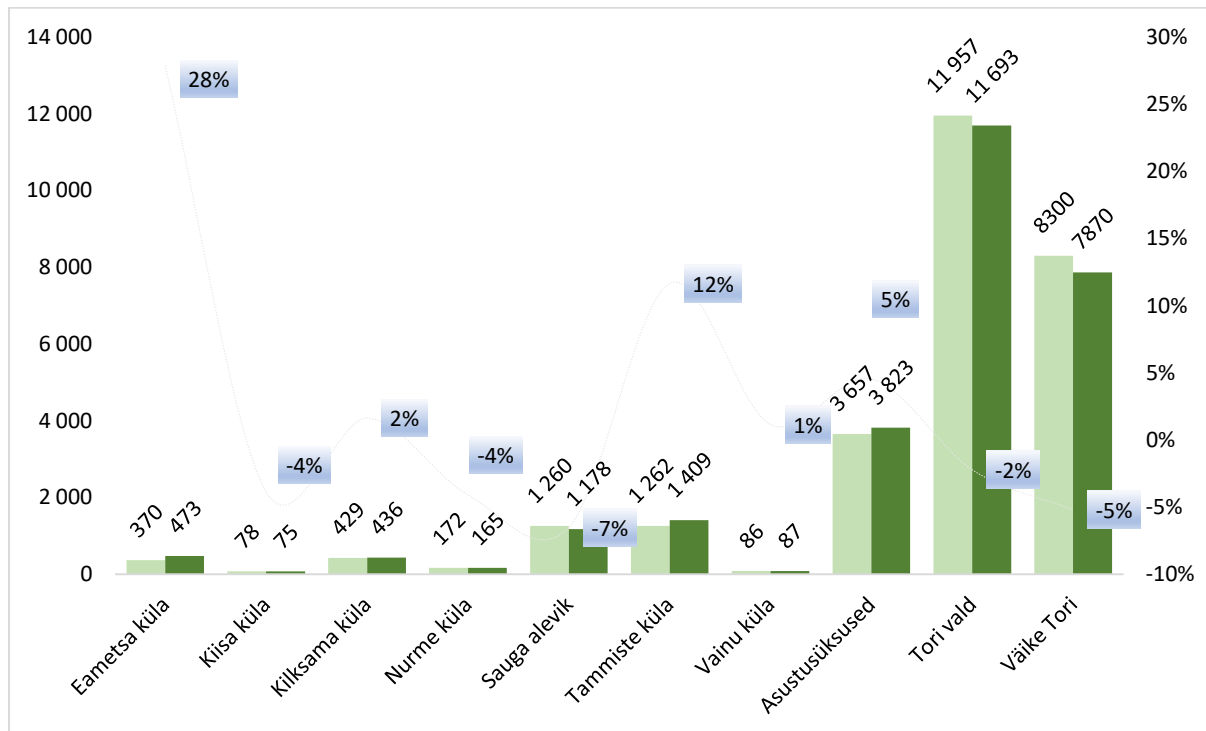
Tori vallas elas rahvastikuregistri andmetel seisuga 1.01.2018 11 693 inimest. Valla suuremad asustusüksused on välja toodud joonisel 4. Seitsmest analüüsitavast asustusüksusest on selgelt suuremad Tammiste küla (ca 1400 elanikku) ja Sauga alevik (ligi 1200 elanikku), neile järgnevad enam kui 400 elanikuga Eametsa ja Kilksama külad. Nurme küla elanike arv oli 165, Kiisas ja Vainus aga alla 100. Kokku elas 2018. a alguse seisuga vastavates asustusüksustes 3823 inimest, mis moodustab ligikaudu kolmandiku kogu Tori valla elanikest.

Joonis 4 Rahvaarv Tori valla suuremates asustusüksustes 2018

Perioodil 2013-2018 on valla elanike arv vähenenud 264 võrra ehk ca 2,2%. Analüüsitavatest asustusüksustest on viimase viie aasta jooksul märkimisväärselt kasvanud Eametsa (28%,

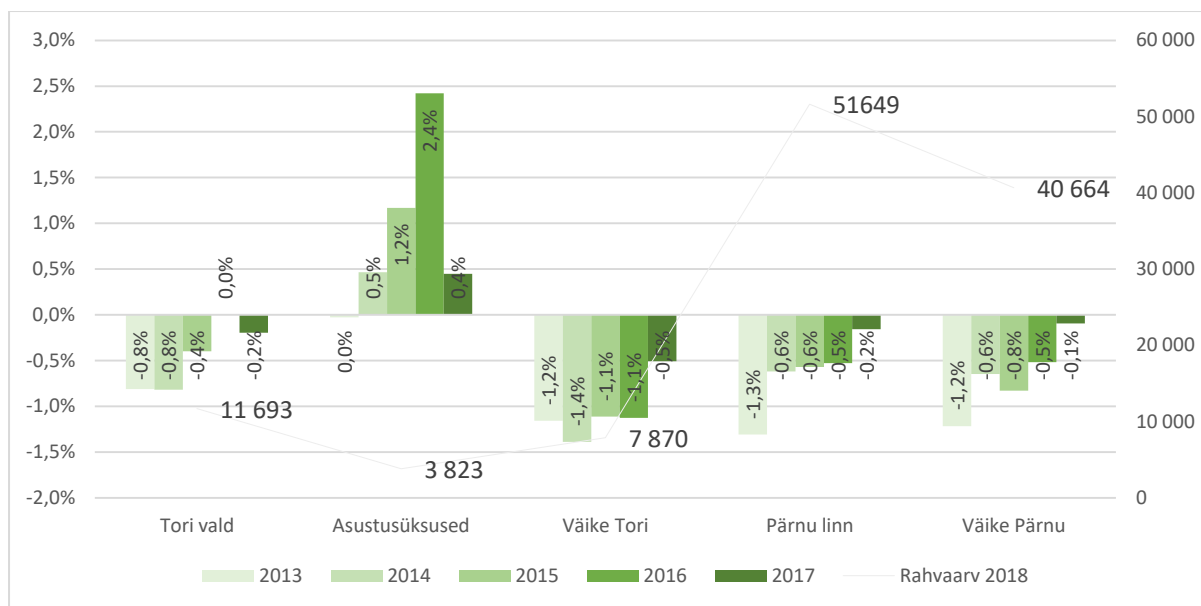
+103 elanikku) ning Tammiste (12%, +147 elanikku). Enam-vähem stabiilne on elanike arv olnud Kiisa, Kilksama, Nurme ja Vainu külades. Sauga alevikus on aga elanike arv vähenenud 7% võrra (-88 elanikku). Kokku on vastavates asustusüksustes elanike arv viie aastaga tõusnud 4,5% võrra, samal ajal on see ülejäänud vallas 5,2% võrra vähenenud (vt joonis 5).

Joonis 5 Rahvaarvu muutus Tori vallas ja asustusüksustes 2013 vs 2018

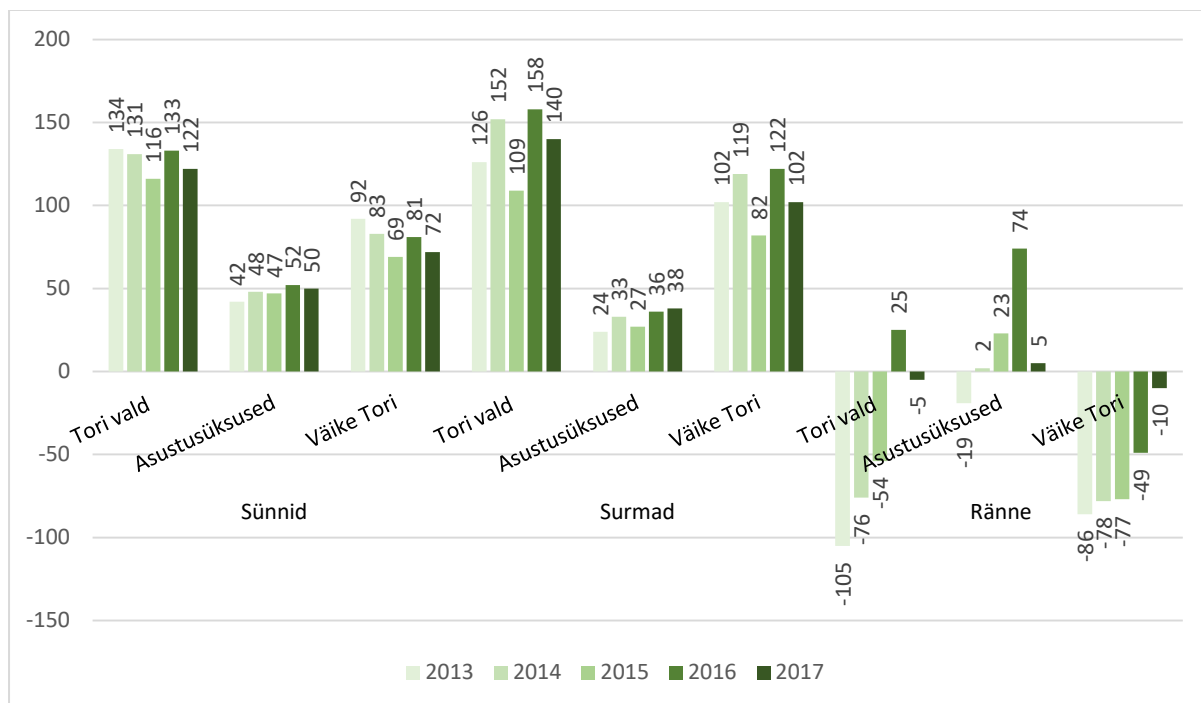
Ülejäänud valla suuremates asustusüksustes on rahvaarv kahanenud: Sindi linnas -10%, Tori alevikus -14% ja Are alevikus -3%. Samas on omavalitsuse täpsusega registreeritud elanike arv kasvanud 64lt 224ni (sellest valdav osa 2017-2018) ehk ligi 2/3 rahvaarvu vähenemisest asustusüksustes saab kanda registriandmete ebatäpsuse suurenemise arvele. Detailne ülevaade rahvaarvu muutustest kõikides Tori valla asustusüksustest on välja toodud lisas 1.

Rahvaarvu vähenemine viimasel viiel aastal on olnud Tori vallas (-2,2%) võrrelduna Pärnu linnaga (-3,1%) väiksem. Seejuures on rahvaarv haldusreformi eelsel Pärnu linna territooriumil kahanenud 3,3% ja Pärnuga ühinenud omavalitsustes (Audru, Paikuse ja Tõstamaa vald) 2,7% võrra. Samas on kahanemise tempo viimasel paaril aastal näidanud aeglustumise märke (joonis 6).

Joonis 6 Rahvaarvu muutus aastate lõikes Tori vallas ja Pärnu linnas 2013-2018

Loomulik iive on Tori vallas olnud napilt negatiivne. Perioodil 2003-2017 on aastakeskmiselt sündinud 127 last ja surnud 137 inimest ehk loomuliku iibe tulemusena on elanike arv vähenenud 10 võrra aastas. Loomuliku iibe tulemusel on elanike arv perioodi 2013-2017 kahanenud 49 elaniku võrra ja rändeiibe tulemusel 215 võrra ehk 43 inimese võrra aastas. Sünnid, surmad ja ränded ei jaotu valla territooriumil ühtlaselt. Mõjuhinna objektiks olevates asustusüksustes on perioodil 2013-2017 nii loomulik- kui ka rändeiive olnud positiivne, samal ajal on mõlemad näitajad olnud ülejäänud vallas negatiivsed (joonis 7).

Joonis 7 Loomulik- ja rändeiive Tori vallas aastatel 2013-2017

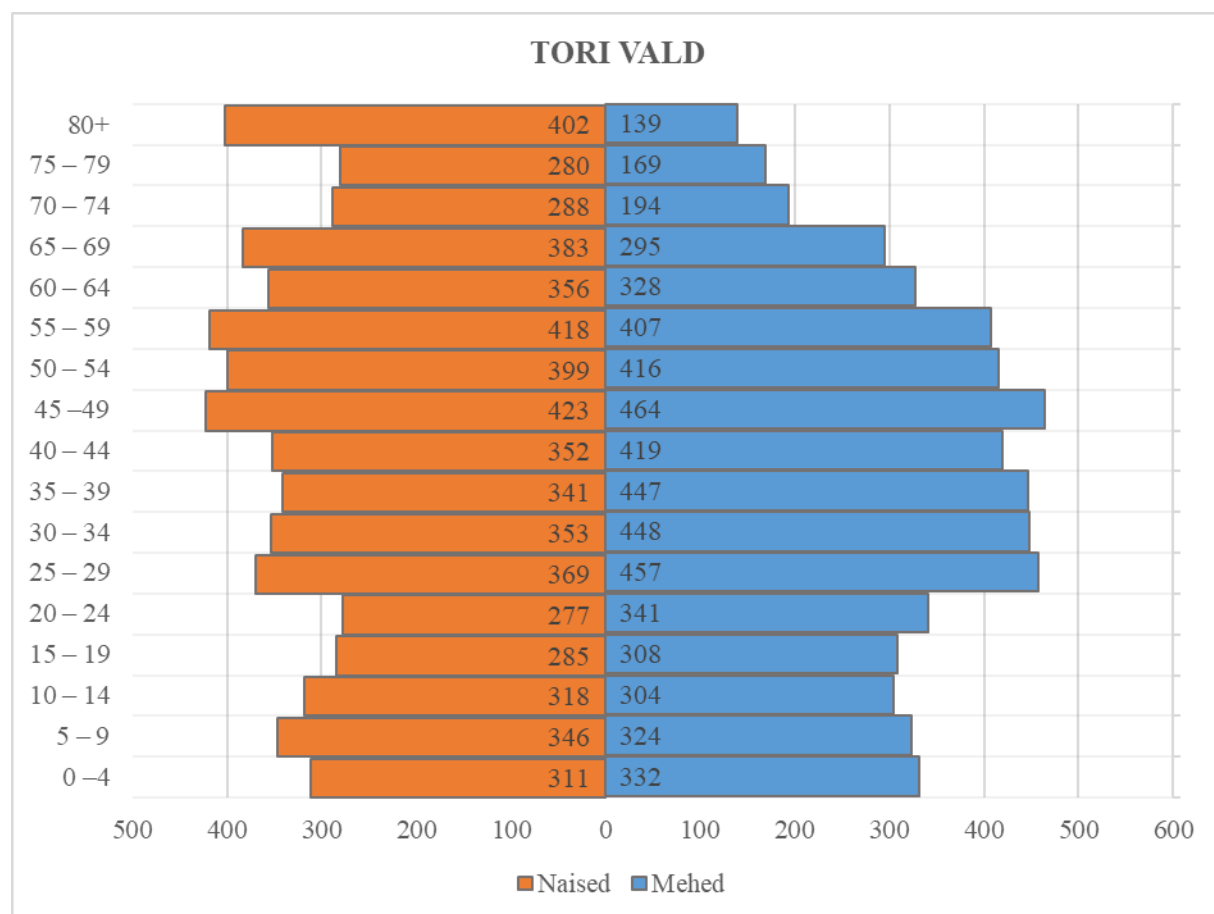
Viimase viie aastaga on analüüsitavatesse asustusüksustesse loomuliku iibe tulemusena keskmiselt lisanud 16 last ning rände tulemusena 17 inimest aastas. Ülejäänud Tori valla

elanike arv on kahanenud eelkõige rände tõttu (keskmiselt -60 inimest aastas) ning väiksemal määral loomuliku iibe tõttu (keskmisel -26 inimest aastas, vt tabel 1).

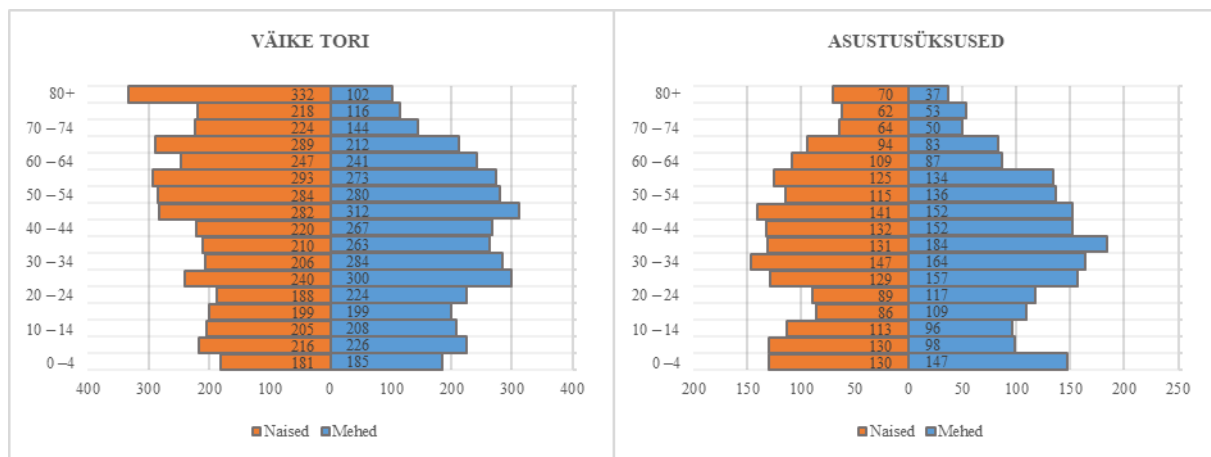
Tabel 1 Kogu ja aastakeskmise loomulik- ja rändeiive perioodil 2013-2017

	Sündide arv	Surmade arv	Loomulik iive	Rändesaldo	Keskmine sündide arv	Keskmine surmade arv	Keskmine loomulik iive	Keskmine rändesaldo
Eametsa küla	25	10	15	88	5	2	3	17,6
Kiisa küla	4	2	2	-5	0,8	0,4	0,4	-1
Kilksama küla	26	18	8	-1	5,2	3,6	1,6	-0,2
Nurme küla	7	12	-5	-2	1,4	2,4	-1	-0,4
Sauga alevik	106	48	58	-140	21,2	9,6	11,6	-28
Tammiste küla	68	59	9	138	13,6	11,8	1,8	27,6
Vainu küla	3	9	-6	7	0,6	1,8	-1,2	1,4
Tori vald	636	685	-49	-215	127,2	137	-9,8	-43
Asustusüksused	239	158	81	85	47,8	31,6	16,2	17
Väike Tori	397	527	-130	-300	79,4	105,4	-26	-60

Elanikkonna soolis-vanuseline struktuur on tasakaalust väljas ehk raskuskeskmega vanemates vanusrühmades (joonis 8). Samas on pilt Tori vallas tervikuna Eesti teiste maaomavalitsustega võrreldes parem. Olulised erinevused ilmuvad aga juhul, kui vaadata eraldi analüüsitava asustusüksuse ja ülejäänud valla rahvastikupüramiide – seitsmes asustusüksuses on selgelt suurem väikelaste ja noorema elanikkonna osakaal, mis viitab valglinnastumisele – linnalähedasse piirkonda on kolinud noored lastega pered (joonis 9).

Joonis 8 Rahvastiku soolis-vanuseline jaotus seisuga 1.01.2018 a.

Joonis 9 Rahvastiku soolis vanuseline jaotus asustusüksustes ja ülejäänud Tori vallas 1.01.2018 a.

Tori valla elanike koguarvust moodustavad Tammiste küla ja Sauga alevik mõlemad üle 10%, ülejäänud viis analüüsitava asustusüksust moodustavad kokku 10%. Asustusüksustes on eelkoolialiste (0-6 eluaastat) ja põhikooli eas (7-15) olevate laste arv sisuliselt võrdne (373 vs 379), ehk on oodata tugevat järelkasvu. Nn väiksel Toril on see suhe 1/3 vs 2/3 (516 vs 784). Gümnaasiumialiste osas olulisi erinevusi osakaaludes ei ole. Töөөaliste osakaal on asustusüksustes veidi suurem (Tammiste ja Vainu külas isegi 68%), samas eakate osakaal aga võrreldes ülejäänud vallaga (ja ka Eesti keskmisena) märkimisväärselt väiksem – 13% vs 21% (vt tabel 2 ja tabel 3).

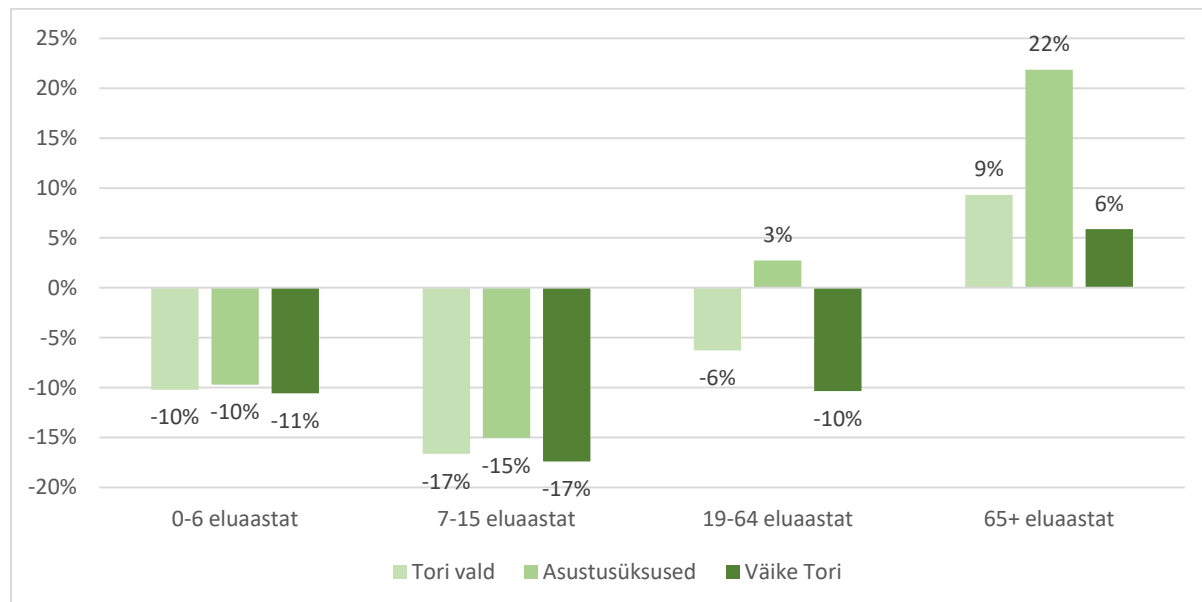
Tabel 2 Elanike arv vanuserühmades 2018

	Elanike arv	0-6 eluaastat	7-15 eluaastat	16-18 eluaastat	19-64 eluaastat	65+ eluaastat
Eametsa küla	473	53	64	16	286	54
Kiisa küla	75	6	5	6	45	13
Kilksama küla	436	48	61	18	250	59
Nurme küla	165	8	18	6	109	24
Sauga alevik	1178	132	103	28	740	175
Tammiste küla	1409	119	125	41	952	172
Vainu küla	87	7	3	1	60	16
Tori vald	11693	889	1163	362	7129	2150
Asustusüksused	3823	373	379	116	2442	513
Väike Tori	7870	516	784	246	4687	1637

Tabel 3 Elanike arvu ja vanuserühmade osakaal kogurahvastikust

	Elanike arv	0-6 eluaastat	7-15 eluaastat	16-18 eluaastat	19-64 eluaastat	65+ eluaastat
Eametsa küla	4,0%	11%	14%	3%	60%	11%
Kiisa küla	0,6%	8%	7%	8%	60%	17%
Kilksama küla	3,7%	11%	14%	4%	57%	14%
Nurme küla	1,4%	5%	11%	4%	66%	15%
Sauga alevik	10,1%	11%	9%	2%	63%	15%
Tammiste küla	12,0%	8%	9%	3%	68%	12%
Vainu küla	0,7%	8%	3%	1%	69%	18%
Tori vald	100%	8%	10%	3%	61%	18%
Asustusüksused	32,7%	10%	10%	3%	64%	13%
Väike Tori	67,3%	7%	10%	3%	60%	21%

Viimase viie aasta jooksul on nooremate vanuserühmade (0-15) arvukus kogu vallas vähenenud. Tööealiste (vanusegrupp 19-64) arvukus on asustusüksustes tõusnud (+75), samas ülejäänud vallas on see märkimisväärselt vähenenud (-541). Eakate arv on kogu vallas kasvanud, seejuures on see proportsionaalselt kasvanud enam asustusüksustes, kus eakate osakaal on siiski väike (joonis 10 ja tabel 4).

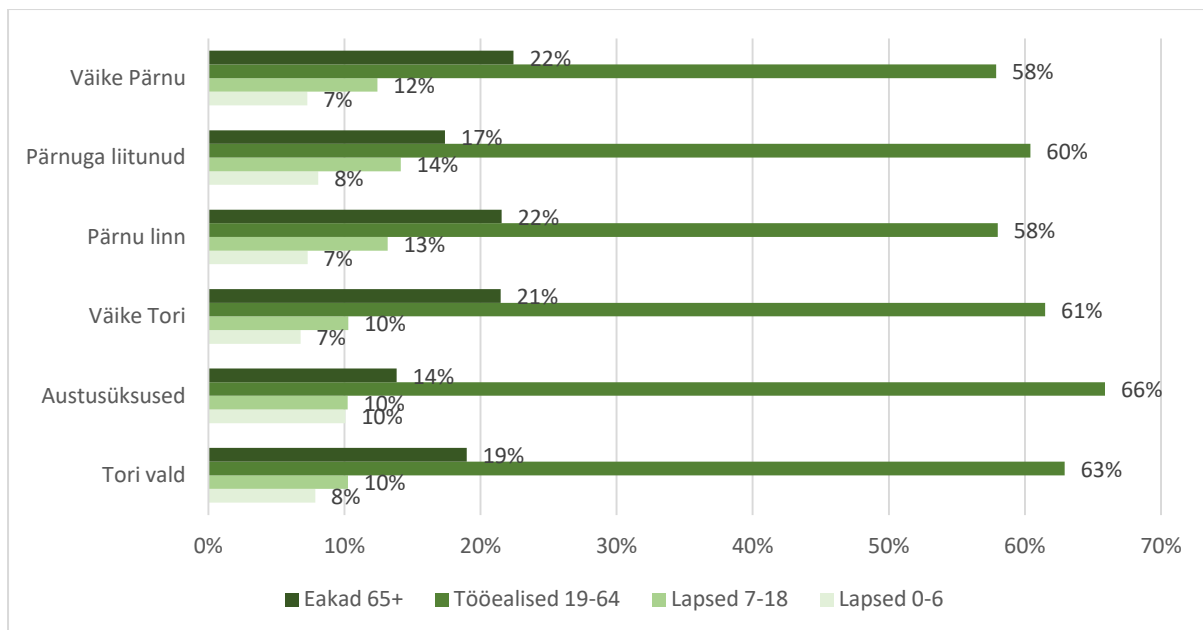

Joonis 10 Vanuserühmade arvukuse muutus 2013-2018

Tabel 4 Rahvaarv ja muutus vanuserühmades 2013 - 2018

	0-6 eluaastat	7-15 eluaastat	19-64 eluaastat	65+ eluaastat
Tori vald 2018	889	1163	7129	2150
Tori vald 2013	990	1395	7605	1967
Asustusüksused 2018	373	379	2442	513
Asustusüksused 2013	413	446	2377	421
Väike Tori 2018	516	784	4687	1637
Väike Tori 2013	577	949	5228	1546

Võrreldes Pärnu linnaga on Tori vallas mõnevõrra suurem eelkooliealiste laste osakaal, koolieas laste osakaal on u 3% väiksem. Teisalt on Tori vallas enam tööealisi elanikke ja u 3% võrra vähem eakaid vanuses 65 ja enam eluaastat (joonis 11).

Joonis 11 Rahvaarvu osakaal vanuserühmades võrrelduna Pärnu linnaga 2017

Järeldused:

- Tori valla viiest suuremast asulast neli jäävad analüüsitava piirkonda, kokku moodustavad 7 asustusüksuse elanikud (3823) kolmandiku Tori valla (11693) elanikest. Enam kui 90% (ca 3500) analüüsitava asustusüksuste elanikest elab neljas asulas – Sauga alevikus ning Tammiste, Eametsa ja Kilksama külades.
- Asustusüksuste elanike arv on viimase viie aasta jooksul ca 5% kasvanud, ülejäänud Tori vallas aga ligi 5% võrra vähenenud. Rahvastikutrendid on asustusüksustes olnud selgelt positiivsemad ka võrdluses Pärnu linnaga, kus elanike arv on samuti vähenenud.
- Seniste trendide jätkudes võiks 5 aasta pärast asustusüksuste elanike arv jõuda 4000ni, samal ajal langeb see ülejäänud vallas tõenäoliselt alla 7500.
- Asustusüksuste elanike vanusstruktuur on võrreldes ülejäänud Tori vallaga ning ka Pärnu linnaga jätkusuutlikum – noorte ja tööealiste osakaal on neis suurem ning eakate osakaal selgelt väiksem.

Detailsem andmeülevaade rahvastiku koosseisust ja demograafilistest näitajatest on välja toodud lisas 1.

2.3. Asutused

Tori Vallavalitsus asub Sindi linnas. Valla erinevaid piirkondi teenindavad kolm teenuskeskust, kus on korraldatud ametnike vastuvõttud ja teenuste pakkumine kohapeal:

- Are Teenuskeskus - kohapeal on sotsiaaltöö spetsialist ja avahooldustöötaja, sünde ja surmasid saab registreerida ühel päeval nädalas;
- Tori Teenuskeskus - kohapeal on vallavalitsuse majandusosakond, sotsiaaltöö spetsialist, avahooldustöötaja, sünde ja surmasid saab registreerida ühel päeval nädalas;
- Sauga Teenuskeskus - kohapeal on vallavalitsuse arengu- ja planeeringu osakond, keskkonnanõunik ja registripidaja, lastekaitseõunik, lastekaitse spetsialist, sotsiaaltöö spetsialist ja avahooldustöötaja. Sünde ja surmasid saab registreerida kahel päeval nädalas.

Tulenevalt elanike erinevatest liikumissuundadest (Tallinn-Pärnu maantee vs Tori/Rakvere-Pärnu maantee) pole ilmselt ka tulevikus otstarbekas kõiki teenuseid koondada Sindi linna, mis tähendab, et valla juhtimisel on vaja kasutada nn võrgustikupõhist mudelit.

Vallas on kokku kolm põhikooli ja üks gümnaasium: Are kool (113 õpilast) Are alevikus, Sauga põhikool (171 õpilast) Nurme külas, Tori põhikool (204 õpilast) Tori alevikus ja Sindi gümnaasium (338 õpilast, neist gümnaasiumi osas 53) Sindis. Sindis tegutseb ka valla ainus huvikool: Karl Rammi nimeline Sindi Muusikakool (83 õpilast).

Lasteaedu on viis: Sindi linnas asub Sindi lasteaed (13 rühma, 196 last), Sauga alevikus Jänesselja lasteaed (9 rühma, 169 last), Tammiste külas Tammiste lasteaed (5 rühma, 96 last), Suigu külas Are kooli lasteaed (4 rühma, 67 last), Tori alevikus Tori lasteaed (5 rühma, 88 last). Vallas on ka üks lastehoid: MTÜ Pereabikeskuse lastehoid Sauga alevikus.

Kultuuriasutusi on vallas neli: Are huvikeskus, Sindi seltsimaja, Suigu seltsimaja ja Tori rahvamaja. Muuseumid asuvad Tori alevikus ja Sindi linnas. Raamatukogusid on seitse: Sindi linnas, Are alevikus, Tori alevikus ja Sauga alevikus, Urge külas, Suigu külas ja Jõesuu külas.

Noored käivad koos ja saavad huviringides osaleda kolmes noortekeskuses – Sindis, Saugas ja Ares ning Suigu noortetoas.

Treeninguteks võimalik kasutada Sindi gümnaasiumi võimlat, Sauga alevikus endises vallamajas asuvat spordisaali, Are huvikeskuse spordisaali ja Tori põhikooli võimlat. Hoolekandenasutusteks on Tori sotsiaalmaja, Are valla sotsiaalmaja ja Sindi sotsiaaltöökeskus.

Kokku on Tori vallas erinevaid omavalitsuse asutusi 35, neist 8 asuvad analüüsitavates asustusüksustes. Asustusüksuste siseselt on peamised asutused koondunud Sauga alevikku, väljaspool alevikku otsest mõjupiirkonda (sinna jääb ka Nurmes külas asub Sauga Põhikool) asub vaid Tammiste lasteaed (tabel 5).

Tabel 5 Tori valla asutused analüüsitavates asustusüksustes

Asutused	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Lasteaiad		Jänesselja Lasteaed	Tammiste lasteaed	2	5	3
Koolid	Sauga Põhikool			1	4	3
Kultuuriasutused				0	4	4
Raamatukogud		Sauga Raamatukogu		1	7	6
Noortekeskused		Sauga Noortekeskus		1	4	3
Spordisaalid		Sauga spordisaal		1	4	3
Sotsiaalmajad		Sauga sotsiaalmaja		1	4	3
Valitsemine		Sauga teeninduskeskus		1	3	2
Kokku				8	35	27

Järeldused:

- Asutuste paiknemine Tori vallas on tüüpiline võrgustikupõhisele omavalitsusüksusele - neljas väljakujunenud kohalikus keskses (Sindi linn, Sauga, Tori ja Are alevikud), pakutakse kõiki peamisi esmavajalikke teenuseid (üldvalitsemine, lasteaed, kool, raamatukogu, kultuuri- ja sporditegevuse võimalused).
- Sauga aleviku piirkonnas on lisaks lasteaiale ja koolile ka raamatukogu, noortekeskus, spordisaal ja sotsiaalmaja. Tammiste külas, mis on valla suuruselt teine asula, vaid lasteaed ning muid omavalitsuse poolt pakutavaid teenuseid seal ei osutata. Samas asub Tammiste Pärnu linna vahetus läheduses, mistõttu on ülejäänud avalikud teenused kättesaadavad linnast.
- Lasteaedades ja põhikooli osas käivate õpilaste tänased arvud näitavad, et vähemalt lähimas perspektiivis on tegu jätkusuutlike asutustega. Diskussiooni vajab gümnaasiumiastme tulevik Sindis, mis aga ei mõjuta otseselt käesoleva analüüsi objektiks olevaid asustusüksusi ning neis tegutsevaid asutusi.

2.4. Haridus

Alus- ja üldharidusasutuste nimekirjades on kokku enam kui 2000 Tori valda registreeritud last, neist 35% (705) omandab haridust väljaspool valda. Seejuures on olulised erinevused asustusüksuste ja ülejäänud Tori valla vahel – pooled 7 asustusüksuse lastest käivad haridusasutustes väljaspool koduvalda (356 last 709st), samas ülejäänud vallas on väljaspool käijaid neljandik (349 last 1305st). Selgelt eristub Tammiste küla, kust enam kui 70% lastest (173 last 245st) omandab haridust mujal (tabel 6).

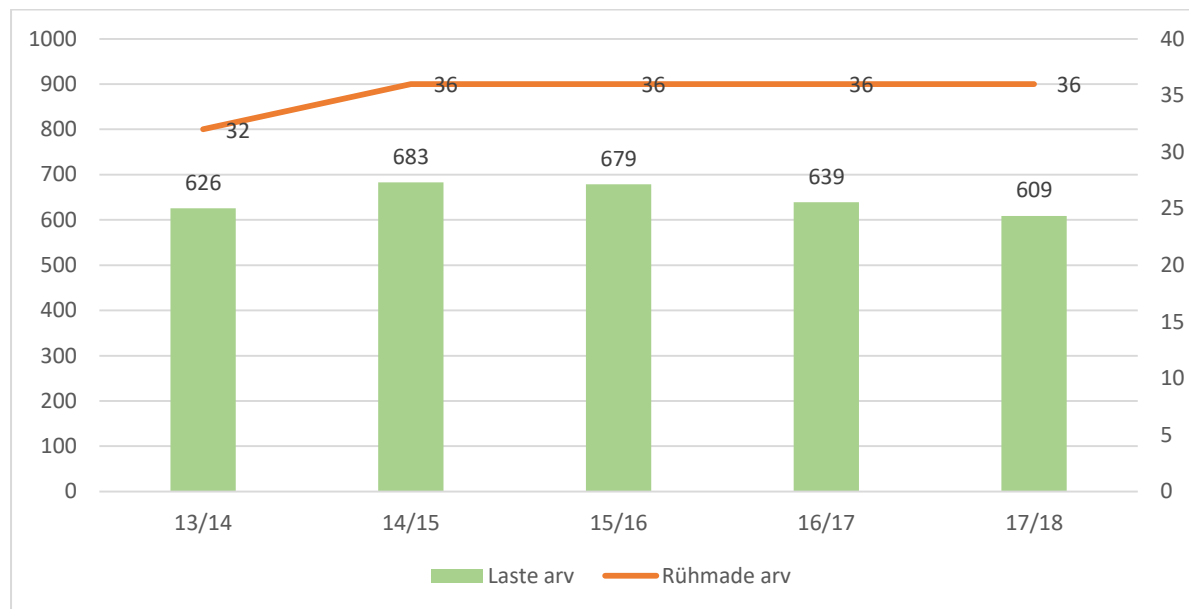
Tabel 6 Tori valla lapsed haridusasutustes

	Emetsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Oma valla lasteaias	32	2	27	5	82	69	2	219	578	359
Oma valla koolis	32	2	43	8	46	3	0	134	731	597
Mujal lasteaias	4	0	4	0	8	16	0	32	57	25
Mujal põhikoolis	30	5	20	10	54	125	3	247	453	206
Mujal gümnaasiumis	14	3	9	2	15	32	2	77	195	118

Kokku 112 12 103 25 205 245 7 709 2 014 1 305

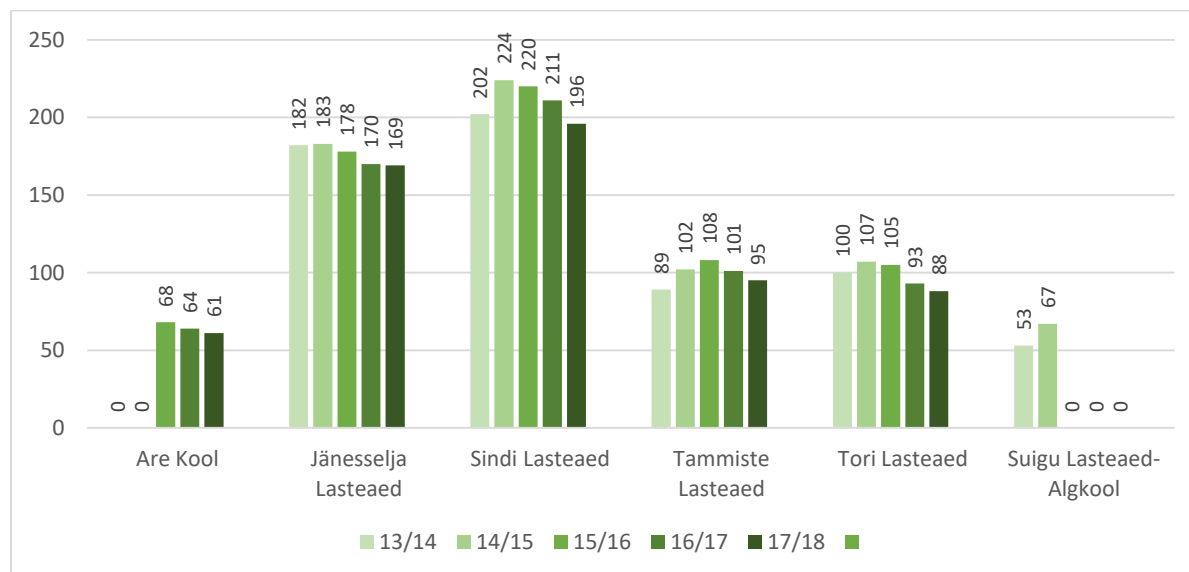
2.4.1. Alusharidus

Tori valla viie lasteaia 36-es rühmas käib enam kui 600 last. Kui rühmade arv on püsinud stabiilsena, siis laste koguarv on viimasel kolmel aastal mõnevõrra vähenenud – kokku 72 lapse võrra ehk enam kui 10% (joonis 12).

Joonis 12 Laste ja rühmade arv Tori valla lasteaedades õppeaastatel 13/14 kuni 17/18 (EHIS)

Laste arvu vähenemine on toimunud kõikides alusharidust pakkuvates asutustes (joonis 13). Samas ei saa väita, et selgelt on vähenenud alushariduse nõudlus, kuna suurenenud on erivajadustega laste arv, mis toob endaga kaasa väiksemad rühmad.

Joonis 3 Laste arv Tori valla lasteaedades õppeaastatel 13/14 kuni 17/18 (EHIS)

Enam kui 90% valla lastest käib lasteaias Tori vallas. Asustusüksustes on see 87% ja mujal vallas 93%. Mõnevõrra madalam (81%) on ainult Tammiste küla laste osakaal oma valla lasteaias. Väljaspool valda tarbitakse peamiselt Pärnu linna munitsipaallasteaedade teenust (tabel 7).

Tabel 7 Tori valla lapsed lasteaedades õppeaastal 2017/2018 (EHIS)

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Are Kool								0	62	62
Jänesselja Lasteaed	32		22	5	80	2		141	147	6
Sindi Lasteaed			3		2			5	199	194
Tammiste Lasteaed		2	2			67	2	73	81	8
Tori Lasteaed								0	89	89
Oma valla lasteaias	32	2	27	5	82	69	2	219	578	359
Pärnu munitsipaal	4		2		7	14		27	45	18
Pärnu eralasteaiad			2		1	2		5	5	
Pärnu maakond									6	6
Muud lasteaiad Eestis									1	1
Mujal lasteaias	4		4		8	16		32	57	25
Laste osakaal oma valla lasteaias	89%	100%	87%	100%	91%	81%	100%	87%	91%	93%

Asustusüksuste lasteaiad teenindavad valdavalt oma piirkonda. Jänesselja lasteaias (169) käib 22 Pärnu linna last ja 6 last mujalt Tori vallast ning Tammiste lasteaias (95) käib 14 Pärnu linna last ja 8 last mujalt Tori vallast. Detailsem laste jaotus alusharidust pakkuvate asutuste lõikes on välja toodud lisas 1.

Tori valla lasteaedades on õppevahendite ja majanduskulude lapsevanemate poolt kaetava osa ehk osalustasu määrad diferentseeritud. Jänesselja Lasteaias ja Tammiste Lasteaias on osalustasu määr ühes kuus 11% arvestusperioodile eelnenud eelarveaastal Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud kuupalga alamäärast. 2017. aastal oli kuupalga alamäär 470 eurot, seega on osalustasu suurus 2018. aastal 51,70 eurot kuus. Osalustasu on 50% soodsam ühest perest pärit teisele lapsele, osalustasust on vabastatud ühest perest pärit kolmas laps ning järgmised lapsed. Soodustuse saamise tingimuseks on lapsevanema ja laste elukoht rahvastikuregistri andmetel endise Sauga valla territooriumil.

Pärnu linna lasteaedades on lapsevanema poolt kaetava osa määraks ühes kuus on 56,40 eurot (Pärnu Lasteaias Põialpoiss, Pärnu Lasteaias Mai ja Pärnu Kastani Lasteaias on lapsevanema poolt kaetava osa määraks ühes kuus jaanuarist kuni maini ja septembrist kuni detsembrini 70,50 eurot). Osalustasust vabastamine toimub juhul, kui peres käib lasteaias kolm või enam last, tingimusel, et vanema ja laste elukohana on rahvastikuregistris registreeritud Pärnu linn.

Tori vallas on lasteaiatoiduraha tasumisest vabastatud kolme ja enamalapselised pered, ning allpool 2,5 kordset toimetulekupiiri elavate leibkondade lapsed. Pärnu linnas on lasteaiatoiduraha tasumisest vabastatud pered, mille ühe liikme arvestuslik netosissetulek ei ületa 130 eurot kuus.

Seega on hetkel Tori vallas kehtivad tingimused Jänesselja ja Tammiste lasteaias kasutamisel lapsevanematele mõnevõrra soodsamad osalustasu suuruste võrdluses, oluliselt soodsamad aga peredele, kus lasteaias käib kaks last (osalustasu soodustus 50%).

Tori vald osaleb Pärnu linna munitsipaalomandis lasteaedade tegevuskulu katmises vastavalt Pärnu linna asutuste tegevuskulu arvestuslikule maksumusele. Tori Vallavolikogu on kinnitanud 2018 aastaks tegevuskulu arvestusliku maksumuse:

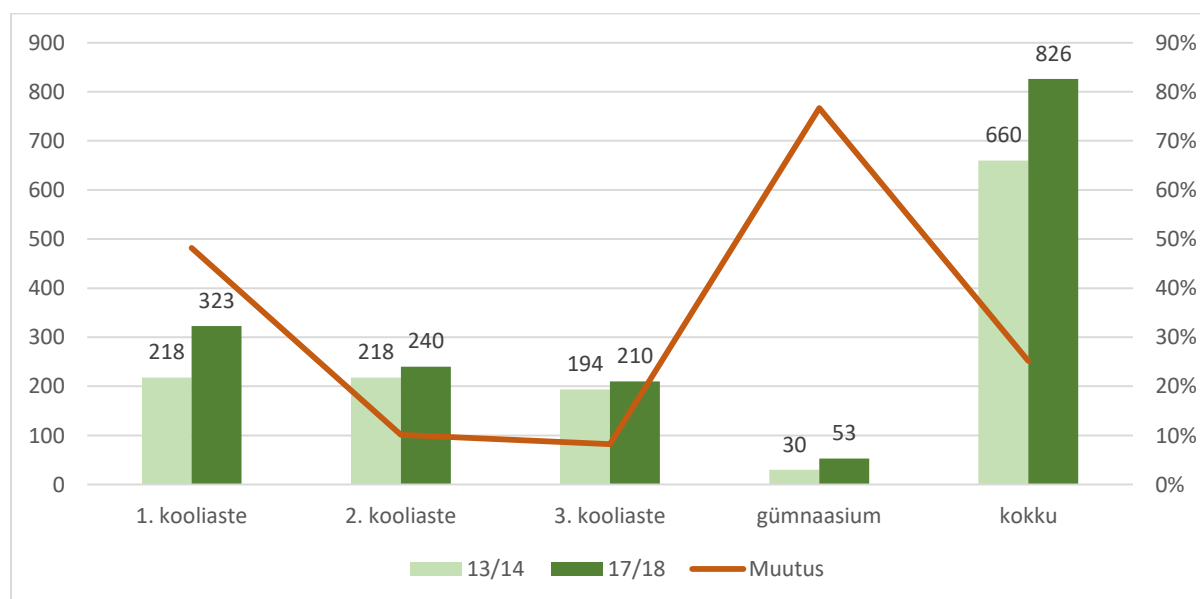
- tegevuskulu arvestuslikuks maksumuseks ühe lapse kohta Jänesselja lasteaias 3559,94 eurot aastas ehk 296,66 eurot kuus;
- tegevuskulu arvestuslikuks maksumuseks ühe lapse kohta Tammiste lasteaias 4181,69 eurot aastas ehk 348,47 eurot kuus.

Järeldused:

- Tori valla lasteaiad on tänases seisus kestlikud – kõigis lasteaedades on vähemalt 60 last ja 4 rühma. Laste arv on küll veidi vähenenud, kuid see võimaldab luua kohti ka erivajadustega lastele.
- Tori valla lasteaiad teenindavad oma piirkondi – seda nii asustusüksustes kui ka ülejäänud Tori vallas. Vaid üksikud valla lapsed käivad lasteaedades mujal (peamiselt Pärnus).
- Selgelt tuleb esile ka valla nn mitmekeskuselisus – Sauga aleviku piirkonna lapsed käivad lasteaias Saugal, Tammiste küla lapsed Tammistes, Are lapsed Arel jne.
- Hetkel on lasteaiakoha osalustasu vanematele asustusüksustes veidi soodsam kui Pärnu linnas, oluline osalustasu soodustus on vallas teisele lapsele.
- Eelnevast tulenevalt saab väita, et võimalik halduspiiri muutmine alusharidusteenusele tarbimismustrile tõenäoliselt märkimisväärset mõju ei avaldaks.

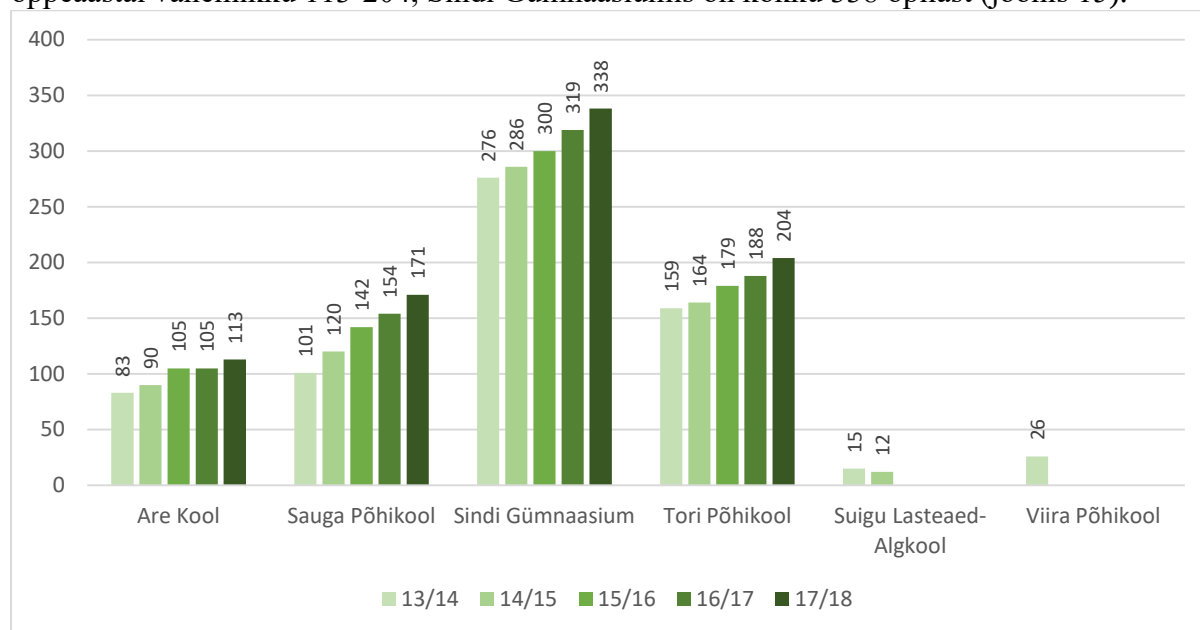
2.4.2. Põhi- ja gümnaasiumiharidus

Tori valla neljas koolis omandab põhiharidust 773 last ja Sindi Gümnaasiumis gümnaasiumiharidust 53 last. Kui õpilaste arv teises ja kolmandas kooliastmes on õppeaastate 13/14 ja 17/18 võrdluses pisut kasvanud, siis esimeses kooliastmes on kasv olnud u 50% - 218lt 323 lapseni. Kokku on õpilaste arv valla koolides viie aastaga kasvanud ca 25% (joonis 14).

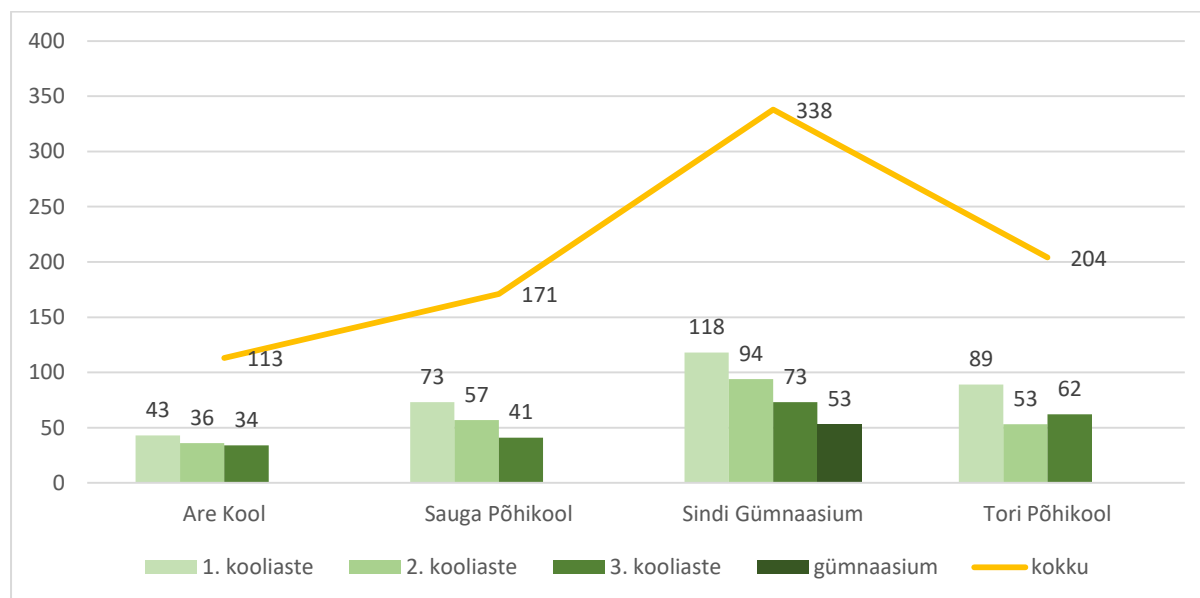
Joonis 14 Õpilaste arv Tori vallas kooliastmete lõikes õppeaastatel 13/14 ja 17/18 (EHIS)

Perioodil 2013-2018 on õpilaste arv suurenenud kõikides valla koolides, neist Sauga põhikoolis tervelt 70%. Perioodil on suletud kaks väikekooli – Suigu Lasteaed-Algkool ja Viira Põhikool. Kolme põhikooli (Are, Sauga, Tori) õpilaste arvud jäävad 2017/2018 õppeaastal vahemikku 113-204, Sindi Gümnaasiumis on kokku 338 õpilast (joonis 15).

Joonis 15 Õpilaste arv Tori valla koolides õppeaastatel 13/14 kuni 17/18 (EHIS)

Valla põhikoolid on vähemalt lähimate aastate vaates piisavalt suure õpilaste arvuga ja seega kestlikud. Positiivset tulevikuvaadet näitab ka asjaolu, et läbivalt on esimene kooliaste (I-II klass) kõigis valla koolides suurim (joonis 16).

Joonis 16 Õpilaste arv Tori valla koolides kooliastmete lõikes õppeaastal 17/18 (EHIS)

Enam kui 60% valla lastest (kokku 731 last) õpib oma valla põhikoolides, mujal õppijaid on kokku 453. Samas on erinevused piirkonniti suured - kui mujal Tori vallas on see näitaja 74%, siis asustusüksustes vaid 35% (381st lapsest käib oma valla koolides vaid 134). Peaaegu kõik Tammiste küla lapsed omandavad haridust Pärnu linnas Mai, Raeküla või Rääma koolides, kuna kohapeal kool puudub. Raeküla Kool on Tori valla ja Pärnu linna

kokkuleppel määratud ka Tammiste küla piirkonnakooliks. Sauga Põhikoolis käib ligikaudu pool Sauga aleviku ning Eametsa ja Kilksama külade lastest.

Ligi 80% väljaspool valda õppijatest käib Pärnu linna munitsipaalkoolides ja u 10% linnas asuvates erakoolides. Teiste Eesti ja Pärnu maakonna koolide osakaal on marginaalne (tabel 8).

Tabel 8 Tori valla lapsed põhikoolis õppeaastal 2017/2018 (EHIS)

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Are Kool					1			1	102	101
Sauga Põhikool	32		37	8	45	3		125	131	6
Sindi Gümnaasium		2	6					8	298	290
Tori Põhikool								0	200	200
Oma valla koolis	32	2	43	8	46	3		134	731	597
Pärnu munitsipaal	28	5	14	7	46	115	3	218	374	156
Pärnu erakoolid	2	0	5	3	3	9	0	22	45	23
Pärnu maakond	0	0	0	0	3	0	0	3	14	11
Muud koolid Eestis	0	0	1	0	2	1	0	4	20	16
Mujal põhikoolis	30	5	20	10	54	125	3	247	453	206
Laste osakaal oma valla põhikoolis	52%	29%	68%	44%	46%	2%	0%	35%	62%	74%

Sauga Põhikooli (171) õpilastest 39 on väljastpoolt Tori valda, neist 34 Pärnu linnast.

Gümnaasiumiharidust omandatakse peamiselt vallast väljas Pärnu linnas asuvates munitsipaalkoolides, Koidula riigigümnaasiumis ja erakoolides. Asustusüksustest ei käi Sindi Gümnaasiumis mitte keegi, mujalt Tori vallast käib Sindis 25% õppuritest. Sindi Gümnaasiumi (53) õpilastest 20 on väljastpoolt Tori valda, neist 18 Pärnu linnast (tabel 9).

Tabel 9 Tori valla lapsed gümnaasiumis õppeaastal 2017/2018 (EHIS)

Gümnaasiumid	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Sindi Gümnaasium									30	30
Pärnu munitsipaal	5	2	4	0	9	21	0	41	103	62
Pärnu erakoolid	1	0	3	1	1	2	1	9	21	12
Pärnu riigigümnaasium	6	1	2	1	5	8	0	23	58	35
Pärnu maakond	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Muud koolid Eestis	2	0	0	0	0	1	1	4	11	7
Mujal gümnaasiumis	14	3	9	2	15	32	2	77	195	118
Laste osakaal oma valla gümnaasiumis	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15%	25%

Detailsem laste jaotus üldharidust pakkuvate asutuste lõikes on välja toodud lisas 1

Elaniku seisukohast ei oma asustusüksuse territoriaalne kuuluvus kas Tori valda või Pärnu linna üldharidusteenuse kättesaadavusele mõju. Pärnu linn on jaotatud koolipiirkondadeks, elukohajärgne kool määratakse lapsele rahvastikuregistri andmete alusel arvestades eelkõige õppekohtade arvu koolis, õpilase elukoha lähedust koolile (jalgsi tee pikkus), pere teiste laste õppimist samas koolis ja võimalusel vanema soovi. Ehk kui rahvastikuregistris registreeritud elukoht ei asu koolipiirkonnas, siis teise piirkonna kooli saamine ei ole ühelgi juhul tagatud.

Tori vald osaleb Pärnu linna munitsipaalomandis olevate üldharidusasutuste tegevuskulu katmises, kompenseerides õppekoha arvestusliku maksumuse ja põhivara amortisatsioonikulu. Eraüldhariduskoolide tegevuskulude katmine toimub riigieelarvest. Tori Vallavolikogu on kinnitanud 2018. aastaks õpilaskoha tegevuskulu arvestusliku maksumuse Sauga Põhikoolis 1328,16 eurot aastas ehk 110,68 eurot kuus. Vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele on õppekoha tegevuskulu piirmäär üldhariduskoolis 2018. aastal 89 eurot kuus, millest lähtutakse nii munitsipaal kui ka erakoolide tegevuskulude katmisel.

Järeldused:

- Tori valla põhikoolid on jätkusuutlikud – viimastel aastatel on kõigis koolides õpilaste arv kasvanud, suurim on I kooliaste. Kõige kiirem kasv on olnud Sauga Põhikoolis (viie aastaga +70%), mis on oluliselt suurendanud survet koolihoonele. Perspektiivis tuleb otsustada, kas õpilaskohti luuakse juurde või nt tihendatakse koostööd Pärnu linnaga.
- Juhul, kui analüüsitavad asustusüksused jätkavad Tori valla koosseisus, on neil eelduslikult suurem tõenäosus saada tuge nt koolikohtade juurdeloomiseks, Pärnu linnaga ühinemisel on suurem tõenäosus, et lahendused leitakse tänaste Pärnu linna (piirkonna)koolide baasil.
- Arvestatav osa valla õpilastest omandab üldharidust Pärnu linnas, seejuures käib asustusüksuste lastest ligi 2/3 koolis mujal. Praktiliselt kõik Tammiste küla lapsed omandavad üldharidust Pärnu linnas, Sauga aleviku piirkonna lastest on linnas käijad pooled. Seega eeldab asustusüksuste õpilastele sobivate koolikohtade tagamine mõlema alternatiivi puhul tugevat koostööd Pärnu linnaga.
- Pärnu linnas on kehtestatud koolipiirkonnad, millega on ette nähtud nn piirkonnakoolid. See tähendab, et nt Tammiste küla õpilastele on ette nähtud koolikohad konkreetsetes haridusasutustes. Halduspiiri muutmise eelduslikult vastavaid koolipiirkondasid ei muudaks.
- Tori valla laste jaoks on gümnaasiumihariduse omandamise peamiseks kohaks nii täna kui tulevikus Pärnu linn, kus õpib 85% valla gümnaasistidest. Gümnaasiumiastme säilitamine Sindis vajab eraldi diskussiooni.

2.4.3. Huviharidus

Tori vallas pakub huviharidust Sindi Muusikakool, kus 2017/2018 õppeaastal õppis 12 õppekaval kokku 84 õpilast. Õpilaste arv on viimasel viiel aastal pidevalt kasvanud, 2013/2014 õppeaastal oli see 50. Õppurite hulgas on ka Pärnu linna lapsi, asustusüksuste lapsi Sindi Muusikakoolis ei õpi.

Tori valla ühinemislepingus on määratud, et kõikidele valla lastele võimaldatakse valla toetusega kaks tasuta huviringi koolitusluba omava munitsipaal- või eraõigusliku teenusepakkuja juures. Samuti tasub Tori vald Pärnu linna huvikoolides vahetu õppetöö perioodil õppivate Tori valla õpilaste eest põhivaraga seotud amortisatsioonikulud (ehk 9 kuud aastas).

Pärnu linnas on viis munitsipaalomandis huvikooli: Pärnu Kunstikool, Pärnu Muusikakool, Pärnu Kunstide Maja, Pernova Hariduskeskus ja Pärnu Spordikool (lisaks kaks huvikooli liitunud omavalitsustes Paikusel ja Audrus) ning mitukümmend koolitusloaga eraõiguslikku teenusepakkujat.

2018. aasta kevadel õppis väljaspool valda huvihariduses 643 last, neist kahel või enamal õppekaval 20%. Asustusüksustest õppis ligi 300 last (tabel 10).

Tabel 10 Tori valla laste osalemine koolitusloaga huvihariduse õppekavadel mais 2018 (EHIS)

Asustusüksus	Laste arv	Õppekavade arv	1 kool	2 kooli	3 kooli	4 kooli
Tammiste küla	94	121	94	20	5	2
Sauga alevik	87	105	87	13	3	2
Eametsa küla	56	73	56	15	2	0
Kilksama küla	33	40	33	6	1	0
Nurme küla	19	31	19	8	4	0
Kiisa küla	5	5	5	0	0	0
Vainu küla	2	3	2	1	0	0
Tori vald	643	776	643	107	22	4
Asustusüksused	296	378	296	63	15	4
Väike Tori	347	398	347	44	7	0
Asustusüksuste osakaal	46%	49%	46%	59%	68%	100%

Tori vald osaleb Pärnu linna munitsipaalomandis huvihariduskoolide tegevuskulu katmises, kompenseerides õppekoha arvestusliku maksumuse ja põhivara amortisatsioonikulu, eraõiguslikele huvihariduskoolide tegevuskulu vastavalt hinnakirjale.

Kõikides valla üldhariduskoolides on korraldatud peale koolipäeva lõppu huviringid. Juhul, kui lapsevanema toimetulek seda ei võimalda, pakub Tori vald üldhariduskoolis toimuva õppetööga seotud huvitegevuse toetust (ekskursioonid, koolisündmused jms).

Detailsem laste jaotus huvikoolide lõikes on välja toodud lisas 1

Täiskasvanute huvitegevus toetab Tori vald juhendajate töötasu ja tasuta ruumide võimaldamisega valla asutustes. Pärnu linnas saavad ühendused taotleda toetust nimetatud kulude katmiseks.

Järeldused:

- Tori valla territooriumil on ainult 1 huvikool Sindis, samas tagab valla poliitika laste kahe huviringi kulude katmise näol valla lastele Pärnu linna lastega võrdväärse ligipääsu huviharidusele. Lisaks on valik huvitegevusi valla haridusasutuste juures.
- Asustusüksuste laste osalemine väljaspool Tori valda (eelkõige Pärnu linnas) toimuv huviõppes on intensiivsem kui ülejäänud Tori vallas. Õppijate arvu osakaal ning kahes ja enamas õppekavas osalejate osakaal on oluliselt suurem.

2.5. Sotsiaalvaldkond

2.5.1. Sotsiaaltoetused

Sotsiaaltoetuste maksmist Tori vallas reguleerivad Sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise kord ja Hooldaja määramise ja hooldajatoetuse maksmise kord.

Sotsiaaltoetuste maksmist Pärnu linnas reguleerivad õigusaktid Sünnitoetuse ja esimesse klassi õppima asumise toetuse maksmise tingimused ja kord, Sotsiaaltoetuste kord, Sotsiaaltoetuste suuruste määramine ning riigieelarvest määratud toetusest rahastatavate sotsiaaltoetuste maksmise tingimused ja kord.

Järgnevalt on võrreldud Tori valla ja Pärnu linna toetusi tuues välja nende liigid ja toetussummad (tabel 11).

Tabel 11 Tori valla ja Pärnu linna sotsiaaltoetused

Toetuse nimetus	Tori vald	Pärnu linn
Sissetulekust mittesõltuvad toetused		
Koolitee alustamise toetuse määr / Esimesse klassi mineva lapse toetus	100	100
Sünnitoetus	500	500
Matusetoetus	250	250
Eakate sünnipäevatoetus	50	-
Vabadussõja veteranide leskede toetus	-	50 aastast
Juhtkoera ülalpidamise toetus	-	65 kuus
Töö kaotanud vanematele makstav lapse koolitoetus	-	32 aastast
Laste leinalaagris osalemise toetus	-	260 aastast
Tšernobõli Aatomielektrejaama (edaspidi AEJ) likvideerimisel osalenud isikute toetus	-	kuni 320 aastast
Järelhooldusteenusel viibiva isiku toetus	-	240 kuus
Sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused	2,5 kordne toimetulekupiir	1 kordne toimetulekupiir, millest on maha arvatud eluasemekulud
Toetus koolieelse lasteasutuse toidu eest tasumiseks / Koolieelse lasteasutuse ja kooli toidu eest tasumise toetus	Kolme ja enamalapselised ning alla toimetulekuiiri jäävad pered on lasteaia toiduraha tasumisest vabastatud	Pered, mille ühe liikme arvestuslik netosissetulek ei ületa 130 eurot kuus, on kohatasu ja koolituodu tasumisest vabastatud
Abivahenditoetus	-	Puudega täiskasvanutele kuni 50% ja lastel kuni 100%
Arendustegevuse toetus	Õppeasutuse poolt korraldatavate last arendavad tegevused	-
Hooldustoetus / Hooldustoetus	Vastavalt vajadusele osa teenuse maksumusest	Vastavalt vajadusele osa teenuse maksumusest
Ühekordne toetus / Lisatoetus	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele ja paika pandud piirile
Täiendav sotsiaaltoetus	Vastavalt vajadusele tasandusfondi vahenditest	
Huvihariduse ja huvitegevuse toetus	-	Ühe huviringi või -tegevuse kulud ühe lapse kohta 100%
Hooldajatoetus		
Täisealise raske puudega isiku hooldajale	30	50
Täisealise sügava puudega isiku hooldajale	50	75
.../ 3-16 aastase keskmise puudega isiku hooldajale	-	75
Raske puudega 3-15 aastase lapse hooldajale / 3-16	200	75
Raske puudega 16-17 aastase lapse hooldajale/ 16-18	100	60
Sügava puudega 3-15 aastase lapse hooldajale/ 3-16	250	75
Sügava puudega 16-17 aastase lapse hooldajale/ 16-18	150	100
Eluruumi kohandamise toetus		Vasta valt kulule kuni

Hoolduspere ja asenduskodu

Perekonnas hooldamise toetus	-	30 kuus
Asenduskodu- ja perekonnas hooldamise teenusel viibivate isikute toetus	-	Erinevad määrad erinevate sündmuse korral
Hoolduspere toetus	-	390 kuus

Sissetulekust mittesõltuvad peamised toetused – sünritoetus, matusetoetus ja koolitee alustamise toetus on Tori vallas ja Pärnu linnas sama suured. Erisusena toetab Tori vald eakaid vallaelanikke 80-ndal, 85-ndal, 90-ndal ja igal 90-ndale järgneval sünnipäeval. Pärnu linn on ette näinud mitmed toetusliigid spetsiifilistele gruppidele.

Sissetulekust sõltuvate sotsiaaltoetuste erisus peitub eelkõige toetuse määramise aluseks olevas toimetulekupiiris, mis Tori vallas on kõrgem (ka peale eluasemekuludega arvestamist Pärnu linnas). Hooldajatoetus täiskasvanud puudega isikutele on kõrgem Pärnu linnas, puudega lastele Tori vallas. Erinevalt Tori vallast toetab Pärnu linn ka keskmise puudega isiku hooldajaid.

Asendushooldusel lastele ja nende peredele on toetused ainult Pärnu linnas. Samas Tori valla hoolekandekomisjon teeb juhtumipõhiselt otsuseid toetuste korras reguleerimata toetamisvajaduse taotlemise või ilmnemise korral. On loogiline, et arvestades oluliselt väiksemat rahvaarvu, ei ole valla seisukohalt administratiivselt mõistlik kõikvõimalike harva esinevaid juhtumeid õigusaktiga reguleerida.

2.5.2. Sotsiaalteenused

Tori valla sotsiaalteenuste kord on alles välja töötamisel (valmib eeldatavalt sügisel 2018), senimaani kehtivad territooriumiosadel endiste omavalitsuste vastavad korrad. Arvestades, et situatsioon peagi muutub, siis ei ole selle valdkonna täpsem analüüsimine hetkel järelduste tegemiseks asjakohane. Tori vallal on niikuinii kohustus osutada sotsiaalteenuseid vastavalt sotsiaalhoolekande seaduses kirjeldatule.

Tori vallas on tööl neli avahooldustöötajat, neist 2 teenindavad Sindi linna ja Tammiste-Urge piirkonda, üks endise Tori valla territooriumi ja Sauga alevikku ning üks endiste Are ja Sauga valdade territooriumi. Avahooldustöötajad osutavad vajadusel ka sotsiaaltranspordi teenust. Invatransport tellitakse. Sindi linnas tegutseb sotsiaaltöökeskus, sotsiaalmajad on Tori, Are ja Sauga alevikus.

Asendushooldus teenust ostetakse Pärnu linnalt, omaste-hooldus korraldatakse koostöös lähedastega sobivas asutuses. Valla territooriumile on eeldatavalt rajamisel kaks hooldekodu (sh üks neist spetsialiseerumisega dementsetele isikutele). Spetsiifiliste teenuseid osutatakse juhtumipõhiselt, tihtipeale tehakse koostööd Pärnu linnaga.

Pärnu linnal on olemas piisav hulk elanikele laiema valiku sotsiaalteenuste pakkumiseks. Õigusaktidega on reguleeritud viieteistkümne erineva sotsiaalteenuse osutamine. Linnas osutavad erinevaid teenuseid viis hoolekandekontorit ja asutused Pärnu Sotsiaalkeskus, Laste ja Noorte Tugikeskus ning Tammiste Hooldekodu.

Järeldused:

- Tori valla ja Pärnu linna sotsiaaltoetuste määrade vahel olulised erinevused puuduvad. Mõlemas on spetsiifilisi toetusi, mis soovivad erinevaid kitsamaid sihtgruppe.

- Tori vallal on lihtsam olla paindlik vajaduspõhiste toetuste ja teenuste kujundamisel, samas on spetsialiseeritud teenused (nt erivajadustega inimestele suunatud spetsiifilised teenused) nii täna kui ka tulevikus vajalik tagada koostöös Pärnu linnaga.

2.6. Ühistransport

Pärnu maakonnas korraldab ühistransporti kohalike omavalitsuste (7 omavalitsust) ja Eesti riigi poolt asutatud MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskus. Seda nii maakonnaliinidel kui ka Pärnu linnaliinides.

Analüüsitavatesse austusüksustesse sõidavad järgnevad liinid:

- 1) Osa linnaliine sõidab väljapoole linnapiiri (nt Sauga alevik ja Tammiste aiand):
 - Nr 11 Sauga alevik - Tallinna mnt - Vabaduse park (13 korda päevas)
 - Nr 13 Tammiste aiand - Haigla - Oja - Vana-Sauga – Kalurihall (14 korda päevas)
 - Nr 16 Tallinna mnt - Aia - Papiniidu - Tammiste aiand (8 korda päevas)
 - Nr 21 Raja-Mai-Tammsaare-Tallinna mnt-Sauga a-k – Hüntali (1 kord päevas)
- 2) Maakondlikud linnalähiliinid:
 - Nr 39 Pärnu - Tammiste - Urge – Sindi (4 korda päevas) – läbib Tammiste, Kiisa ja Vainu külad
 - Nr 40 (1-5) Pärnu - Sindi – Tammeoja (43 ehk u 40 korda päevas)
 - Nr 46 Pärnu - Eametsa - Lepplaane - Sauga alevik- Pärnu (1 kord päevas)
 - Nr 57 Pärnu - Sauga - Sauga kool (12 korda päevas) – läbib Sauga aleviku ja Nurme küla
- 3) Ülejäänud on maakonnaliinid, mis läbivad Tori valda või siis ühistranspordikeskuse poolt korraldatavad kaugliinid (347, 352, 368)

Tori valla õpilasetel on Pärnu maakonna avalikel bussiliinidel tasuta sõidu õigus, sõidusoodustused on lähiliinidel nr. 39, 40, 57 pensionäridele ja osalise või puuduva töövõimega isikutele. Hetkel tasub Tori vald asustusüksustega seonduvalt MTÜ-le Pärnumaa Ühistranspordikeskus eakate sõidusoodustuse eest endises Sauga vallas, endisesse Sauga valda pikendatud linnaliinide eest, sihtotstarbelist toetust õpilaste tasuta sõiduõiguse eest avalikel maaliinidel kodu ja kooli vahel ja ASile Hansa Bussiliinid dotatsiooni õpilasveo eriliini eest.

Seoses nn tasuta ühistranspordile üleminekuga on 2018. aasta suvel aset leidmas ümberkorraldused kogu Eesti maakondade ühistranspordis, analüüsi koostamise hetkel on veel ühistranspordi tuleviku korralduse täpsed põhimõtted Pärnu maakonnas ebaselged. MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskuse juhiga läbi viidud intervjuu põhjal saab välja tuua järgmised võimalikud muutused Tori valla ja asustusüksuste elanike jaoks:

- Riik hakkab maksab 100% maakonnaliinide maksumusest, sh nii saamata jäänud piletitulu kui ka omavalitsuste poolt tasuta õpilaste sõidu eest maksumatud kompensatsiooni. Saavutamaks olukorda, et linnaliinidel kehtiks maakonna inimestele linnainimestega sarnased soodustused, suunatakse vabanenud vahendid Pärnu linnale.
- Linnaliinid jäävad linnaliinideks ehk kui Tori vald säilib olemasolevates piirides, jätkab vald tasumist pikendatud linnaliinide eest. Juhul kui asustusüksused liituvad

Pärnu linnaga, siis tasumise vajadus lõpeb. Samas kaob ära ka riigi poolne vastav toetus Tori vallale.

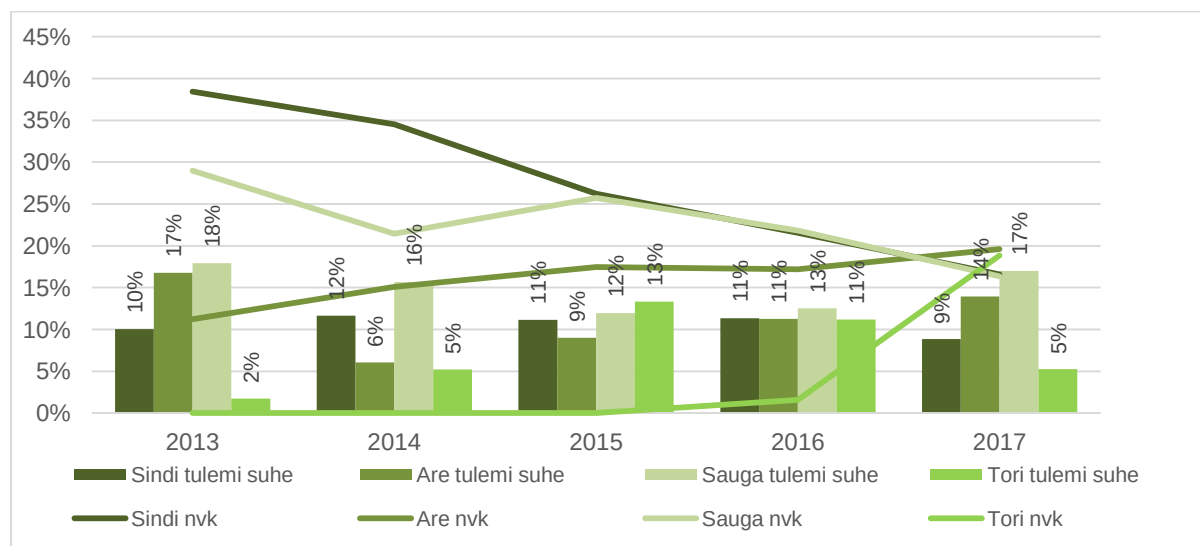
- Rahaliste vahendite kasv võimaldab parandada kättesaadavust - tihendada graafikuid linnalähedaste tiheasustatud asulate ühendamisel linnaga, lisada graafikutesse varasemaid väljumisi.
- Alates sügisest 2018 on kavandatud liinid 40 ja 57 ühendada kokku üheks liiniks ja pikendada marsruuti. Eeldatavalt leiaks aset ka graafikute tihendamine. Liini käivitamine sellisel kujul võimaldaks Tori valla elanikel vajadusel liikuda ida-lääne suunal valla keskuste vahel ilma ümberistumiseta.
- Eakate soodustuse kompenseerimise vajadus Tori valla jaoks kaob ära.
- Elanikkond saab kõikidel maakonnaliinidel kas täiesti tasuta või oluliselt soodsama sõiduõiguse.

Järeldused:

- Sauga alevik ja Tammiste küla on juba täna ühendatud linnatranspordiga. Linnaliinidel tasuta ühiustransporti ei tule. Tõenäoliselt tulevad eakatele ja õpilastele linnaelanikega sarnased soodustused.
- Tänapäevase seisuga ühendused Sauga ja Sindi vahel puuduvad, samas on omavalitsuse teenused kohapeal olemas, sh vallavalitsuse planeeringu ja ehitusosakond ning teiste valdkondade ametnike vastuvõtt. See, et Sindiga ei ole ühendust, ei mõjuta teenuste tarbimist Sauga piirkonna elanikele.
- Ühistranspordi korraldus muutub oluliselt 2018. aasta jooksul. Elanike jaoks läheb eelduslikult olukord paremaks - kulu väheneb või kaob ning kättesaadavus pareneb. Võimalik, et tekib Sauga piirkonna otseühendus Sindi suunal. Tori valla jaoks olulisel määral kulud ei vähene.

3. MÕJUDE FINANTSILINE HINNANG

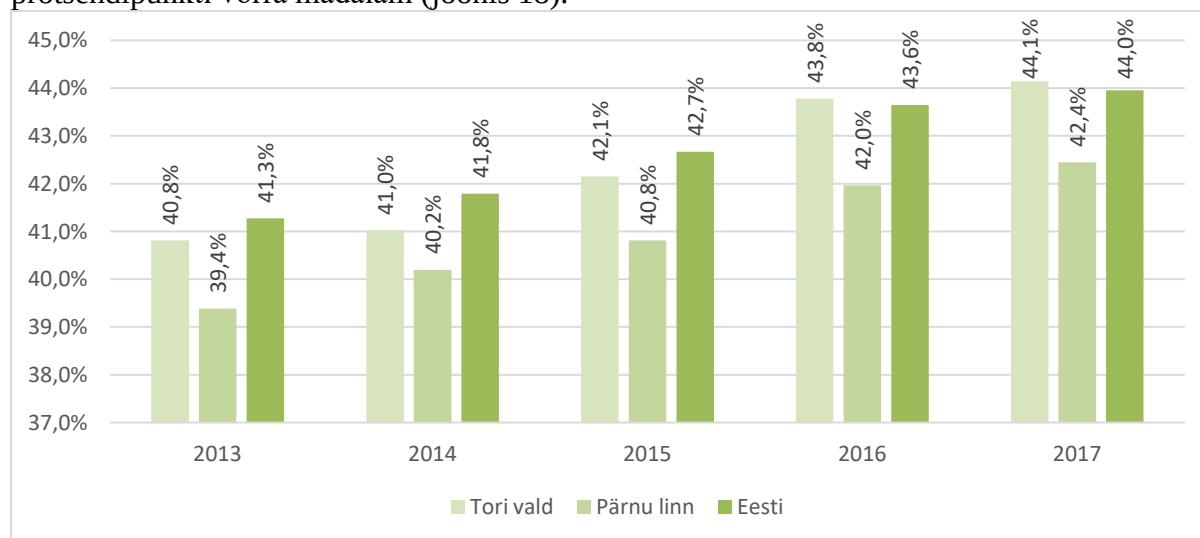
Tori vallaks ühinesid neli sarnaste oluliste finantsnäitajatega omavalitsust. Hinnangu aluseks on võetud 2015 ja 2016 eelarved, kuna omavalitsuste 2017.a ja 2018.a eelarved on olulisel määral mõjutatud toimunud haldusreformist (ühinemistoetuste väljamaksed ja koondamishüvitised, ühinemiseelne omavaheline arvlemine ja kokkuleppelised ühekordsed maksed, tavapärasest oluliselt suurem reservfond jms). Põhitegevuse tulemi suhe põhitegevuse tuludesse oli 2016. aastal kõige parem Sauga vallal (13%), teistel 11%. Neto völakkoormus oli kõige madalam Tori vallal (2%), teistel vahemikus 17%-22% (joonis 17).

Joonis 17 Põhitegevuse tulemi suhe põhitegevuse tuludesse ja netovölakkoormus (joonisel „nvk“) 2013-2017

Asustusüksuste Pärnu linnale üleandmise mõjude hindamisel on oluline vaadata nii Tori valla kui ka Pärnu linna finantsnäitajaid. Seejuures on oluline märkida, et kui Tori vallas toimus neljas võrreldavas suurusjärgus omavalitsusüksuse ühinemine, siis Audru, Paikuse ja Tõstamaa vallad liitusid neist oluliselt suurema rahvaarvuga Pärnu linnaga.

2017. aastal oli Tori valla elanikest maksumaksjaid 5225 inimest ehk 44,1% elanikkonnast, mis on Eesti keskmine näitaja. Pärnu linnas on maksumaksjate osakaal ligi kahe protsendipunkti võrra madalam (joonis 18).

Joonis 18 Maksumaksjate osakaal kogurahvastikus 2013-2017

Maksumaksja kuu keskmise brutotulu suurus jäi 2016. aastal nii Tori valla kui ka Pärnu linna ühinemispirkonna omavalitsusüksustes allapoole Eesti keskmist, mis oli 1085 eurot kuus (tabel 12). Endises Sauga vallas moodustas see 92% Eesti keskmisest, olles ligi 5% võrra kõrgem kui haldusreformi eelses Pärnu linnas ja Tori vallas ning 10% kõrge kui Are vallas ja Sindi linnas.

Tabel 12 Maksumaksja keskmine brutotulu 2016. aastal haldusreformi eelsetes omavalitsusüksustes

Omavalitsusüksus	Maksumaksja keskmine brutotulu 2016	Osakaal eesti keskmisest
Paikuse vald	1 016	94%
Sauga vald	1 001	92%
Tõstamaa	966	89%
Pärnu linn	957	88%
Tori vald	947	87%
Audru vald	947	87%
Are vald	908	84%
Sindi linn	891	82%
Eesti	1 085	100%

Nii Pärnu kui ka Tori ühinemispirkonna eelarvete finantsnäitajate kokkuvõttest selgub (tabelid 13 ja 14), et esimesel ühinemisjärgsel aastal on uute omavalitsusüksuste finantsvõimekus võrreldes ühinemiseelse aastaga madalam. See on põhjustatud nii tegevuskulude ühtlustamise vajadusest kui ka ühinemisele eelnenud aktiivsemast investeerimistegevusest. Üldjuhul on selline muutus toimunud kõikides Eestis ühinenud omavalitsustes.

Tabel 13 Tori ühinemispirkonna omavalitsuste finantsnäitajad 2017. ja 2018. aastal

	Sindi 2017	Are 2017	Sauga 2017	Tori 2017	Tori vald 2017	Tori vald 2018	Muutus	Muutus %
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	4 348 318	1 683 258	5 059 035	2 633 901	13 724 512	14 006 308	281 796	2%
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	-3 963 515	-1 448 658	-4 199 365	-2 495 867	-12 107 405	-13 122 471	-1 015 066	8%
PÕHITEGEVUSE TULEM	384 804	234 600	859 670	138 033	1 617 108	883 837	-733 271	-45%
Võlakohustused	1 108 076	422 651	834 433	617 618	2 982 778	4 067 772	1 084 994	36%
Likviidsed varad	387 202	92 648	8 035	120 984	608 868	83 142	-525 726	-86%
Netovõlakoomus (eurodes)	720 874	330 003	826 398	496 634	2 373 910	3 984 629	1 610 720	68%
Netovõlakoomuse % perioodi lõpus	16,58%	19,61%	16,34%	18,86%	17,30%	28,45%	11%	64%
Netovõlakoomuse individuaalne ülemmäär	60,00%	83,62%	100,00%	60,00%	77,64%	60,00%	-18%	-23%
Põhitegevuse tulem põhitegevuse tuludest	9%	14%	17%	5%	12%	6%	-5%	-46%

Tabel 14 Pärnu ühinemispirkonna omavalitsuste finantsnäitajad 2017. ja 2018. aastal

	Pärnu 2017	Audru 2017	Paikuse 2017	Tõstamaa 2017	Pärnu linn 2017	Pärnu linn 2018	Muutus	Muutus %
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	53 202 823	7 025 476	5 101 821	2 020 716	67 350 837	69 858 870	2 508 033	4%
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	-45 696 657	-6 227 159	-4 844 397	-1 979 073	-58 747 287	-62 167 370	-3 420 083	6%
PÕHITEGEVUSE TULEM	7 506 166	798 317	257 424	41 644	8 603 551	7 691 500	-912 051	-11%
Võlakohustused (aasta lõpu seisuga)	23 724 103	3 496 080	2 705 053	985 233	30 910 469	30 416 876	-493 593	-2%
Likviidsed varad	5 776 121	515 904	186 695	17 301	6 496 021	6 551 508	55 487	1%
Netovõlakoomus (eurodes)	17 947 983	2 980 176	2 518 357	967 932	24 414 448	23 865 368	-549 080	-2%
Netovõlakoomuse % perioodi lõpus	33,74%	42,42%	49,36%	47,90%	36,25%	34,16%	-2%	-6%
Netovõlakoomuse individuaalne ülemmäär	84,65%	68,18%	60,00%	60,00%	80,33%	66,06%	-14%	-18%
Põhitegevuse tulem põhitegevuse tuludest	14%	11%	5%	2%	13%	11%	-2%	-14%

Nii haldusreformi järgses Tori valla kui ka Pärnu linna 2018. aasta eelarves on kulud kasvanud enam kui tulud, kasv on oluliselt suurem olnud Tori vallas. Kuid siin tuleb arvestada, et Tori vallas leidis ühinemise järgselt aset ka palkade ühtlustamine valla hallatavates asutustes (eelkõige on suure mõjuga lasteaiad ja koolid). Teisalt,

investeeringuvõimekuse seisukohalt oli enne ühinemist mõlemas piirkonnas tervikuna sarnane põhitegevuse tulemi suhte põhitegevusse tuludesse (12-13%), netovõlakkoormuse protsent oli Tori vallas veidi madalam.

Asustusüksuste võimaliku Pärnu linna koosseisu ülemineku rahaliste mõjude hindamise mahu aluseks on Tori valla 2018. aasta eelarve. Vallaeelarve koostamise aluseks on olnud nelja ühinenud omavalitsuse eelneva aasta eelarved ja nende täitmine. Muutused võrreldes 2017. aasta eelarvega tulenevad eelkõige omavalitsuste ühinemisest ja riiklike õigusaktide ja rahastuse muutusest. Aluseks on võetud elanike arv – 7 asustusüksust moodustavad 90% endise Sauga valla rahvaarvust ning arvestades asutuste paiknemist vallas, siis enamgi eelarve tuludest ja kuludest.

Tulud

Põhitegevuse tulud on 2018. aasta Tori valla eelarves planeeritud 2017. aasta tasemel või alaeelarve taotlustes esitatud andmete alusel. Tabelis 15 on välja toodud asustusüksuste hinnanguline osakaal eelarvetuludes ning järgnevalt selgitatud tulude arvestuse põhimõtteid.

Füüsilise isiku tulumaksu kasvuks on 2018 aastal prognoositud 6%. Asustusüksuste osa selles on arvestatud kombineerides Sauga valla 2017. a eelarve osakaalu nelja omavalitsuse liidetud eelarves ja asustusüksuste rahvaarvu.

Maamaks on 2018. aasta eelarvesse planeeritud samas mahus kui 2017. aasta eelarvetes (maamaksu määrasid ei muudetud). Reklaamimaksu laekumist oli ainsana planeeritud Sauga valla eelarvesse.

Ühinenud omavalitsuste omavaheline arvlemine oli 2017. aastal 97 878 eurot, mille võrra vähenesid 2018. a eelarves tulud kaupade ja teenuste müügist. Asustusüksuste tuludeks on 2018. a. eelarves kavandatud laekumised asutuste tegevusest.

Tasandusfondi eraldis on saadud kombineerides Sauga valla 2017. a eelarve osakaalu nelja omavalitsuse liidetud eelarves ja asustusüksuste rahvaarvu.

Toetusfondi eraldise maht asustusüksustele on arvestatud riigi kavandatud ülekande detailse lahkamise teel erinevate fondis sisalduvate toetusliikide lõikes (nii 2017. aasta eelarve ja rahvaarvu osakaalude kui ka asutuste tegevustulude jaotuse alusel).

Muudest tegevustuludest moodustab valdava osa kaevandamisõiguse tasu Kilksama ja Nurme külas asuvatest turbamaardlatest. Rääma turbamaardlas Kilksama külas kaevandavad AS Torfex ja Biolan Baltic OÜ. Lavassaare turbamaardlas Nurme külas kaevandavad AS Nurme Turvas, AS Torfeks, OÜ Are STK ja OÜ ASB Greenworld Eesti. Laekumine vee erikasutusest, saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis ning muud tegevustulud on väikesemahulised.

Tabel 15 Põhitegevuse tulude jaotus 2018. aasta eelarves

	Tori vald 2018 eelarve	Sauga osakaal 2017 eelarves	Asustusüksused 2018 eelarves	Asustusüksuste osa 2018 eelarves	Väike Tori 2017 eelarves
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	14 006 308	37%	4 533 014	32%	9 473 294
Maksutulud	8 123 854	40%	2 950 274	36%	5 173 580
Füüsilise isiku tulumaks	7 874 880	41%	2 868 167	36%	5 006 713

Maamaks	245 974	36%	79 107	32%	166 867
Reklaamimaks	3 000	100%	3 000	100%	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	860 443	36%	327 300	38%	533 143
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 959 621	30%	1 204 065	24%	3 755 556
Tasandusfond	1 412 208	20%	254 335	18%	1 157 873
Toetusfond	3 420 644	27%	918 038	27%	2 502 606
Muud saadud toetused tegevuskuludeks	126 769	25%	31 692	25%	95 077
Muud tegevustulud	62 390	91%	51 374	82%	11 016
Kaevandamisõiguse tasu	50 000	100%	50 000	100%	0
Laekumine vee erikasutusest	6 000	9%	554	9%	5 446
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	4 100	20%	820	20%	3 280
Muud tegevustulud	2 290	0%	0	0%	2 290

Asustusüksustega seotud eeldatavad põhitegevuse tulud moodustavad 32% Tori valla 2018. aasta eelarvest, sh 36% maksutuludest ja 38% kaupade ja teenuste müügist ning 82% muudest tegevustuludest. Omatulude kõrgema taseme tõttu on madalam toetuste osakaal (24%).

Kulud

Põhitegevuse kulud on 2018. aasta Tori valla eelarves planeeritud 2017. aasta tasemel või alaeelarve taotlustes esitatud andmete alusel. Tabelis 16 on välja toodud asustusüksuste kulud hallatavate asutuste või hoonete lõikes ning tabelis 17 muud asustusüksustega seotud kulud.

Tori valla hallatavate asutuste kulud ja suur osa endise Sauga valla territooriumiosa teisi kulusid, on vallaelarves eristatud. Selgelt eristamata kuluridadele puhul on kasutatud järgnevaid eeldusi:

- Endise Sauga valla lastest, kes käivad mujal lasteaias, on 100% elukohaga asustusüksustes;
- Asustusüksuste lapsed moodustavad 55% väljaspool valda asuvates koolides õppivatest lastest;
- Muud hariduskulude arvestuses moodustavad asustusüksuste lapsed moodustavad 18% valla Tori valla koolides õppivate laste arvust;
- Endise Sauga valla väljaspool valda asuvate huvikoolide ja teehoolduse kuludes on asustusüksuste osakaal 90%;
- Valitsemiskulud ja sotsiaaltoetuste ja teenuste kulu on arvestatud proportsiooniga 32% (asustusüksuste rahvaarvu osakaal Tori vallas) üldvalitsemis- ja sotsiaalkulud (va asutuste kulud) eelarves.

Teisalt tuleb arvestada, et seoses ühinemisejärgsete ümberkorraldustega, ei ole ka eelarve koostamisel olnud võimalik kõikides valdkondades anda täpseid kuluprognose, millest lähtuvalt on ka asustusüksuste vaade hinnanguline.

Tabel 16 Põhitegevuse kulud asustusüksuste asutustes 2018. a. eelarves

Asutused	Tööjõukulud	Majandamiskulud
Sauga Põhikool	637 399	114 866
Jänseseljõe Lasteaed	597 665	168 493
Tammiste Lasteaed	362 019	133 055
Sauga Avatud Noortekeskus	78 423	64 010
Sauga Raamatukogu	17 469	12 000
Sauga Sotsiaalmaja		21 500
Sauga teenuskeskus		43 800
Sauga spordisaal	18 897	26 264

Kokku	1 711 872	583 988
--------------	------------------	----------------

Tabel 17 Muud asustusüksustega seotud kulud eelarves

Muud kulud	Tööjõukulud	Majandamiskulud	Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks / toetused
Lasteaiakohad mujal		125 000	
Koolikohad mujal		181 500	
Muud hariduskulud		21 221	
Huvikoolide tasud		105 300	
Sõidusoodustused (Hansa liinid)		27 000	
Transporditeenused (PÜTK)		28 000	
Sauga noorte malev	3 000	9 000	
Vaba aja üritused	5 600		10 000
Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused	2 600	12 000	
Sauga teehooldus		162 000	
Sauga linnaliinide pikenduse toetus			75 000
Ohtlike jäätmete vedu ja konteinerid		9 096	
AS Sauga Varahalduse tegevus		65 000	30 000
Tänavavalgustus		19 000	
Korrashoiuteenused	5 000	37 000	
Valitsemiskulud / hinnanguline	367 791	68 456	
Sotsiaaltoetused ja -teenused / hinnanguline			153 935
Kokku	383 991	869 573	268 935

Asustusüksuste asutuste ja hoonetega seotud kulud on kokku u 2,3 miljonit ja muud kulud 1,5 miljonit eurot. Põhiosa kuludest moodustab kahe lasteaia ja Sauga kooli personalikulu.

Asustusüksuste kulude osakaal Tori valla 2018. eelarves on u 3,8 miljonit eurot ehk 29% kuludest, mis on väiksem kui tulude ja territooriumiosa rahvaarvu osakaal, mis mõlemad on u 32% (tabel 18).

Tabel 18 Põhitegevuse kulude jaotus 2018. aasta eelarves

	Tori vald 2018 eelarve	Sauga osakaal 2017 eelarves	Asustusüksused 2018 eelarves	Asustusüksuste osa 2018 eelarves	Väike Tori 2018 eelarves
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	13 122 471	35%	3 818 360	29%	9 304 111
Antud toetused tegevuskuludeks	1 079 605	45%	268 935	25%	810 670
Sotsiaaalitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele	666 328	38%	153 935	23%	512 393
Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks	301 822	51%	105 000	35%	196 822
Mittesihtotstarbelised toetused	111 455	33%	10 000	9%	101 455
Muud tegevuskulud	12 042 866	34%	3 549 425	29%	8 493 441
Tööjõukulud	7 342 749	29%	2 095 863	29%	5 246 886
Majandamiskulud	4 596 750	40%	1 453 561	32%	3 143 189
Muud kulud	103 367	37%	0	0%	103 367

Põhitegevuse tulem Tori valla 2018. aasta eelarves on 883 tuhat eurot, sellest hinnanguliselt enam kui 700 tuhat eurot ehk ca 81% moodustub asustusüksuste arvelt. Nn „Väike Tori“ tulem on vaid 2 % (tabel 19)

Tabel 19 Põhitegevuse kokkuvõte 2018. aasta eelarves

	Tori vald 2018 eelarve	Asustusüksused 2018 eelarves	Asustusüksuste osa 2018 eelarves	Väike Tori 2018 eelarves
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	14 006 308	4 533 014	32%	9 473 294
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	13 122 471	3 818 360	29%	9 304 111
PÕHITEGEVUSE TULEM	883 837	714 654	81%	169 183

Investeeringimis- ja finantseerimistegevus

2018. aasta eelarves on endise Sauga valla territooriumil planeeritud investeeringustegevusi väärtuses 2,8 miljonit eurot, sellest asustusüksustes 2,35 miljonit. Asustusüksustes kavandatud projektid ja nende investeeringute katteallikad on välja toodud tabelis 20.

Tabel 20 Investeeringud 2018. aasta eelarves

Projekti nimi	Toetus	Laen	Ühinemistoetus	Likviidsed vahendid	Kokku
Keskuse tn ja Jänesselja tn ristmiku ümberehitus		50 000			50 000
Tarekese tee ehitus ja tänavavalgustus(Tammiste küla)				20 000	20 000
Jänesselja tn kergliiklustee	97 720	34 966			132 686
Sauga tehnoporti siseteed ja kommunikatsioonid	699 982	145 126			845 108
Sauga aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine	161 234			53 745	214 979
Uuekalda tee tänavavalgustuse (Tammiste küla)		40 000			40 000
Sauga Põhikool ventilatsioonüsteem			145 000		145 000
Jänesselja Lasteaed (soojustamine, katus)	462 970	370 000			832 970
Sauga Põhikooli ümbruse kujundusprojekt			15 000		15 000
Rulapark	25 000			15 000	40 000
Muud investeeringud				13 500	13 500
Asustusüksused	1 446 906	640 092	160 000	102 245	2 349 243
Tori vald	3 389 578	1 605 000	707 150	756 357	6 458 085
Väike Tori	1 942 672	964 908	547 150	654 112	4 108 842
Asustusüksuste osakaal	43%	40%	23%	14%	36%

Taotlemisel või rakendusüksuse (EAS) menetluses on 2018. a juuni seisuga veel kaks suurema mahuga asustusüksuste territooriumile kavandatud investeeringuprojekti, eeldatava toetussummaga enam kui 0,7 miljonit eurot:

- endise Sauga valla Tammiste - Kiisa kergliiklustee 425 000 eurot;
- endise Sauga valla Kilksama kergliiklustee 323 425 eurot;

Sauga Vallavolikogu 12.10.2017 määrusega nr 10 kinnitatud valla arengukava tegevuskava nägi ette investeeringuid 2018. aastal 4 miljonit eurot, 2019 1,7 miljonit eurot, 2020 1 miljonit eurot ja 2021 0,7 miljonit eurot ehk investeeringuvajaduse kokku mahus 7,4 miljonit eurot (sellest toetuste arvelt 4,7 miljonit eurot).

Järgnevate aastate investeeringud kavandatakse Tori valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamisel.

2017. aasta lõpu seisuga oli Tori vallal laenukohustusi kokku ligi 3 miljonit eurot, sellest endise Sauga valla osa u 820 tuhat eurot (võetud laenud Tammiste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ning Jänesselja lasteaia rajamiseks). Arvestades likviidsete varade jääki, oli Tori valla netovõlakooormus u 2,37 miljonit eurot ehk 17,3% ja arvestuslik netovõlakooormuse ülemmäär u 78%. 2018. aasta eelarves on planeeritud laenude võtmine kogumahas 1,6 miljonit eurot, sellest asustusüksuste territooriumil elluviidavate projektide katteks 640 tuhat eurot.

Põhivara

Tori valla põhivara jääkväärtus on raamatupidamiskannete alusel 2018. aasta alguse seisuga kokku 18,3 miljonit eurot. Endise Sauga valla territooriumiosa põhivara jääkväärtus on sellest 5,1 miljonit eurot (tabel 21), millest 95% jääb asustusüksuste territooriumile. Ligikaudu 60% jääkväärtusest asustusüksustes moodustavad hooned ja u 20% teed.

Tabel 21 Endise Sauga valla ja asustusüksuste põhivara jääkväärtus liikide lõikes 2018. alguse seisuga

Vara liik	Jääkmaksumus	Asustusüksused	Asustusüksuste osakaal
Kinnisvarainvesteeringud	68 115	68 115	100%
Maa	405 418	385 147	95%
Hooned	2 898 977	2 838 098	98%
Eluhooned	22 210	21 832	98%
Teed	1 093 334	984 001	90%
Muud rajatised	545 512	490 960	90%
Masinad ja seadmed	16 135	3 227	20%
Transpordivahendid	6 925	6 925	100%
Muu põhivara	24 330	24 330	100%
Kokku	5 080 956	4 822 637	95%

Hoonetest on suurema jääkväärtusega mõlemad lasteaiad ja Sauga Põhikool, neile järgneb vallamaja hoone ning noortekeskuse ja raamatukogu hoone (tabel 22).

Tabel 22 Asustusüksuste territooriumil asuvate hoone jääkväärtus 2018. alguse seisuga

Hoone	Asukoht	Jääkmaksumus
Vallamaja hoone	Sauga alevik	399 145
Sauga Noortekeskus ja Raamatukogu	Sauga alevik	371 160
Sauga Põhikool	Nurme küla	682 748
Jänesselja Lasteaed	Sauga alevik	808 408
Tammiste Lasteaed	Tammiste küla	676 957
Sauga Sotsiaalmaja	Sauga alevik	18 696
Kokku		2 957 113

Asustusüksuste ühinemisel Pärnu linnaga väheneks Tori valla põhivara jääkväärtus 4,8 miljoni euro võrra 13,5 miljoni euroni.

Järeldused:

- Maksumaksjate osakaal elanikkonnas ja sissetulekud on Tori vallas mõnevõrra kõrgemad kui Pärnu linnas, seda eelkõige asustusüksuste elanikkonnast tulenevalt.
- Haldusreform vähendas nii Pärnu linna kui ka Tori valla finantsvõimekust. Pärnu linnal on 2018 põhitegevuse tulem võrreldes Tori vallaga parem, samas netovõlakoormus on suurem.
- Kui asustusüksuste tulude proportsiooni osa eelarves on võrdne piirkonna rahvaarvuga, siis samas erineb tulude struktuur. Asustusüksuste tuludes on suurem osakaal omatuludel ja toetuste osakaal on väiksem. Ehk nn väiksema Tori valla puhul oleks eelarve paindlikkus väiksem, kuna kasvab sõltuvus riigi poolt eraldatavatest toetustest, mis on osalt (toetusfond) sihtotstarbelise iseloomuga.
- Kulude osas on asustusüksuste osakaal Tori valla kuludes võrreldes tulude ja rahvaarvu osakaaluga madalam. Seetõttu langeks asustusüksuste lahkumisel Tori valla investeerimisvõimekus, kuna tulud proportsionaalselt vähenevad rohkem kui kulud ja põhitegevuste tulem (vähemalt 2018. aasta eelarve vaates). Samas nende suurendamiseks on eeldused olemas, kuna ühinemise eelsetel aastatel 2015-2016 olid finantsvõimekuse näitajad kõikidel ühinenud omavalitsustel suhteliselt võrdselt head.

See eeldab aga kulude ohjamist ning võimalusel efektiivsusmeetmete rakendamist järgnevatel aastatel

- Kuna asustusüksused moodustavad kolmandiku Tori valla rahvastikust ja 7,4% Pärnu linna rahvastikust, siis Pärnu linna eelarve kujundamisel saaks asustusüksustel olema eelduslikult väiksem sõnaõigus kui Tori vallas. Tori vallas oleks asustusüksustel lihtsam kaasa rääkida investeeringute osas, samas eeldab see valla tulemi suurendamist.

4. SOTSIAALMAJANDUSLIKE MÕJUDE KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

4.1. Mõju asustusüksuste elanikele

Asustusüksuste elanike vaates saab halduspiiri muutmise mõjusid kokkuvõtvalt hinnata kahes vaates:

- 1) Mõju teenuste tarbimisele (haridusteenused, sotsiaalteenused, ühistransport jne)
- 2) Mõju demokraatialle ehk võimalusele rääkida kaasa oma piirkonna arengutes

Mõju teenuste tarbimisele

Analüüsi tulemusena saab tõdeda, et asustusüksuste elanike jaoks halduspiiri muutmine peamise kohalike avalike teenuste tarbimist (lasteaed, kool, vaba aja võimalused) oluliselt ei mõjuta. Asustusüksuste elanikud on teenuste tarbimise osas selgelt rohkem integreeritud Pärnu linnaga kui ülejäänud Tori vallaga, samas ei oma piiride muutmine võimalikele tarbimismustritele eelduslikult olulist mõju.

Sauga alevik (ja selle piirkond) toimib kohaliku keskusena, kus tõenäoliselt jätkavad tegutsemist kõik peamiselt kohalikele elanikele suunatud asutused (lasteaed, kool, noortekeskus, raamatukogu, spordisaal, sotsiaalmaja). Tammiste külas on ainsaks avalike teenuseid pakkuvaks asutuseks lasteaed, ülejäänud teenuseid tarbitakse suuresti Pärnu linnas.

Asustusüksuste kaks lasteaeda rahuldavad suuresti kogu piirkonna vajaduse, tegu on kohapõhise teenusega. Alushariduse teenuse tarbimise osas on asustusüksuste seos nii Pärnu linna kui ka ülejäänud Tori vallaga väike. Lasteaiakoha tasu omaosalus on Tori vallas veidi väiksem kui Pärnu linnas, seega ei ole elanikel ka majanduslikult otsest motivatsiooni tarbimismustri muutmiseks.

Kooli osas jätkavad enam kui pooled asustusüksuste õpilastest mõlema alternatiivi puhul tõenäoliselt hariduse omandamist Pärnu linnas. Seejuures teenindab Sauga piirkonna põhikool u pooli aleviku piirkonna õpilastest, Tammiste küla õpilased jätkavad mõlemal juhul praktiliselt 100%liselt üldhariduse tarbimist Pärnu linnas. Eeldades, et Pärnu linnas on koolipiirkonnad ka tulevikus, ei mõjuta halduspiiri muutmine ka koolihariduse tarbimise mustrit Pärnu linna siseselt – asustusüksuste lastele tagatakse koht eelkõige piirkonnakoolis (nagu täna Tammiste küla õpilastele). Gümnaasiumiharidust omandavad asustusüksuste noored igal juhul ligi 100%liselt Pärnu linnas, seega piirimuutus neid ei mõjuta.

Üldhariduse osas saaks halduspiiri muutmise mõju olla märkimisväärne juhul, kui Sauga alevik läheks Pärnu linna koosseisu aga samas Nurme küla jääks Tori valda. Sellisel juhul jääks aleviku piirkonda teenindav Sauga Põhikool Tori valla haldusterritooriumile (asub Nurme külas), mis tooks kaasa olukorra, kus Tori vallale jääb koolipidamise kohustus, mille õpilased tuleksid aga suuresti linnast. Seega tuleks kas käsitleda piiride muutmist Sauga aleviku ja Nurme külas osas koos või kaaluda küla piiride muutmist (põllud ja turbamaardla jääks Tori valda). Külapiiride muutmist võiks kaaluda ka Kilksama puhul, millest suure osa moodustab hajaasustatud territoorium.

Sotsiaaltoetuste ja -teenuste puhul olulised erinevused Tori valla ja Pärnu linna vahel puuduvad. Toetuste määrad on sarnased ning tulenevalt seadusest pakutakse ka kõiki

ettenähtud teenused. Väiksemal omavalitsusüksusel on tõenäoliselt lihtsam olla paindlik vajaduspõhiste toetuste ja teenuste kujundamisel, samas on spetsialiseeritud teenused (nt erivajadustega inimestele suunatud spetsiifilised teenused) nii täna kui ka tulevikus vajalik tagada koostöös Pärnu linnaga.

Transpordikorralduse osas ei ole selget alust väitmaks, miks üks alternatiiv on teisest parem. Ühistransporti korraldatakse Pärnu maakonnas ühistranspordikeskuse poolt tervikuna. Riigi poliitilistest valikutest tulenevad täpsemad hüved on selgumas 2018. a. suvel.

Sauga aleviku piirkonna elanikud praktiliselt ei tarbi teenuseid ülejäänud Tori vallas, mistõttu ei mõjuta halduspiiride võimalik muutmine ka teisi Tori valla asutusi märkimisväärselt. Are, Tori ja Sindi on ka edaspidi eelduslikult kohalikud keskused, kes rahuldavad esmaste teenuste osas suuresti oma piirkonna elanike vajadused. Spetsialiseeritud teenuste osas jääb ka ülejäänud Tori valla jaoks oluliseks tõmbekeskuseks Pärnu linn.

Riigi poolt pakutavad teenused (nt arstiabi) ning ka peamised erateenused (kaubandus, meelelahutus jms) on asustusüksuste elanikele igal juhul kättesaadavad peamiselt Pärnu linnast.

Mõju kohalikule demokraatialle ja tulevikuarengutele

Asustusüksuste elanike arv moodustab Tori valla elanikkonnast ühe kolmandiku, mis tähendab, et piirkonnal on eelduslikult arvestatav mõju Tori valla arengutes kaasarääkimisel. Asustusüksuste liitumisel Pärnu linnaga jääks nende osakaaluks vähem kui 7%, mis tähendab, et oma piirkonna huvide eest seismine on kindlasti keerukam. Võib eeldada, et nt uute koolikohtade loomisel vms investeeringute puhul on asustusüksuste huvisid lihtsam läbirääkida Tori vallas, samas eeldab see valla investeerimisvõimekuse parandamist.

Teisalt on Pärnu linn haldusreformi tulemusena juba laienenud maapiirkondadesse, mis tähendab, et esimesed kogemused juhtimaks ka varasematest linnapiiridest väljas olevaid arenguid, on linnal olemas. Samas pole tänaseks veel piisavalt praktikat, et analüüsida ühinemise mõju endistele nn maavaldadele.

Täiendavalt on asustusüksuste elanike puhul halduspiiri muutmisel oluliseks nn emotsionaalsed aspektid – kuuluvustunne, identiteet jms. Võib eeldada, et linnalähedaste asumite elanikud tunnevad suuremat seost Pärnu linnaga kui Tori vallaga, samas pole hetkel objektiivseid kriteeriumeid, mille alusel kuuluvustunnet ning selle mõju objektiivselt hinnata. Küll aga on selge, et elanike arvamust võimalike halduspiiride muutmise kohta tuleb küsida ning otsustusprotsessis peab see olema üks nurgakividest.

4.2. Mõju kohalikule omavalitsusele

Tori valla kui kohaliku omavalitsuse vaates saab halduspiiri muutmise mõjusid kokkuvõtvalt hinnata kahes vaates:

- 1) Mõju omavalitsuse territoriaalsusele ning demograafiale ehk elanike arvu dünaamikale ning vanusstruktuurile
- 2) Mõju finantsolukorrale ehk tuludele, kuludele ja investeerimisvõimekusele

Mõju territoriaalsusele ja demograafiale

Tori vald on võrgustikupõhine omavalitsusüksus, kus on neli väljakujunenud kohalikku keskust – Are, Sauga, Sindi ja Tori. Pärnu lähedased asulad on pigem linnalise iseloomuga. Kaugemad piirkonnad on hõredalt asustatud ning maalised. Suurem osa valla elanikkonnast on koondunud kuni 15 km kaugusele Pärnu linnast, Pärnu linn on hästi ligipääsetav. Tulenevalt suurusest ning pakutavatest teenustest on Pärnu vaieldamatu tõmbekeskus kogu Tori vallale. Rahvastiku väljavool Pärnust on seni toitnud ning eelduslikult toidab ka lähitulevikus linnalähedasi asulaid.

Ühe kuni seitsme analüüsitava asustusüksuste lahkumine Tori valla koosseisust toob vallale kaasa territoriaalsed ja demograafilised muutused, mille mõju erineb sõltuvalt asustusüksusest. Seitsme asustusüksuse üleminekuga Pärnu linna lahkuks Tori valla koosseisust suurem osa endisest Sauga vallast. See tähendab, et samas liiguks teise omavalitsusüksuse koosseisu ka üks kohalik keskus koos oma tagamaaga (Sauga alevik), mis tähendab, et valla nn uus mudel oleks kolme keskusega.

Seitsme asustusüksuse kogupindala on ca 116 km², mis on ligi 19% Tori valla pindalast (611 km²) ja rahvaarv 3823 inimest, mis moodustab ligikaudu kolmandiku kogu Tori valla elanikest. Tori valla viiest suuremast asulast neli jäävad analüüsitavasse piirkonda. Samas elab 2/3 asustusüksuste elanikest vahetult Pärnu linna piiril Sauga alevikus ja Tammise külas (pindala kokku 12,7 km²), mis moodustavad vaid 11% asustusüksuste territooriumist. Enam kui 90% (ca 3500) elanikest elab neljas asulas (lisaks eelpool nimetatutele ka Eametsa ja Kilksama külad.

Loomulik- ja rändeiive on Tori vallas kokkuvõttes olnud negatiivsed. Asustusüksused, kus nii loomulik- kui ka rändeiive on olnud positiivsed (elanike kasv viie aastaga ligi 5%), on olnud Tori valla kahanemisel nn tasakaalustavaks jõuks, mis ka perspektiivis hoiaksid valla elanike arvu kiirema kahanemise eest. Seniste trendide jätkudes võiks 5 aasta pärast asustusüksuste elanike arv jõuda 4000ni, samal ajal langeb see ülejäänud vallas tõenäoliselt alla 7500.

Asustusüksuste lahkumisel Tori valla kui omavalitsuse rahvastiku potentsiaal väheneb, kuna asustusüksustes on elanikkonna struktuur jätkusuutlikum, sh on nii laste kui ka tööealise elanikkonna osakaal kõrgem. Rahvastik Tori vallas tervikuna on Eesti teiste nn keskmiste maaomavalitsustega võrreldes noorem, kuid seda just asustusüksuste rahvastiku toel, kus on väga väike eakate osakaal. Võrreldes Pärnu linnaga on tööealiste osakaal nii Tori vallas kui asustusüksustes suurem ja vanuskoosseis kestlikum.

Mõju finantsolukorrale

Haldusreformi käigus liitusid neli sarnase finantsvõimekusega omavalitsust, parimate näitajatega neist oli endine Sauga vald. Haldusreform vähendas Tori valla finantsvõimekust aga ka laienenud Pärnu linna oma. Pärnu linnal on 2018 põhitegevuse tulem võrreldes Tori vallaga parem, netovõlakkoormus aga veidi suurem. Maksumaksjate osakaal elanikkonnas ja sissetulekud on Tori vallas mõnevõrra kõrgemad kui Pärnu linnas, seda eelkõige asustusüksuste elanikkonnal.

Asustusüksuste lahkumisel väheneb Tori valla eelarve maht samas suurusjärgus rahvaarvuga, kuid halveneb tulude ja kulude struktuur. Investeeringuvõime kahaneb, kuna tulud vähenevad proportsionaalselt rohkem kui kulud (asustusüksuste tulude proportsioon eelarves on 32%, kuludel 29%). Samuti toob omatulude osakaalu vähenemine vallale kaasa suurema sõltuvuse riigipoolsetest toetustest. Väike põhitegevuse tulem (2018.a. eelarve järgi) ei võimalda suures mahus investeerida ning eeldab kokkuhoiumeetmeid järgnevate aastate eelarvetes. Asustusüksuste lahkumisel oluline mõju Tori valla laenukoormusele puudub.

Hinnangu juures on oluline on tähele panna, et arvestused on koostatud haldusreformi järgse Tori valla esimesel tegevusaastal ehk ebatäpsus võrreldes tegelike eelarvenäitajatega aasta lõpul võib mõjutada eelpool toodut. Ühinemisele eelnenud 2015. ja 2016. aastal olid kõigi nelja ühinenud omavalitsuse finantsvõimekuse näitajad suhteliselt võrdsel heal tasemel.

Tulenevalt vanusstruktuurist ja maksutulust võiks asustusüksuste võtmine „oma hõlma alla“ olla Pärnu linna huvides. Peale taasiseseisvumist on Eestis üldjuhul kas kasvanud (või aeglasemalt kahanenud) ainult suuremate tõmbekeskustega piirnevad omavalitsused. Seda maakonnakeskuste elanike – eelkõige noorte perede ja jõukama elanikkonna väljarände tulemusena. See peegeldub ka linnalähedaste omavalitsusüksuste rahvastiku vanusjaotuse suuremas kestlikkuses ja paremas finantsvõimekuses. Rahvastiku vanusstruktuur maakondade keskuslinnades on seevastu kiiremini vananev, sh kahaneb tööeline elanikkond ja suureneb surve eelarvekuludele.

Kuna asustusüksused moodustavad kolmandiku Tori valla rahvastikust ja moodustaksid vaid 7,4% Pärnu linna rahvastikust, võib väita, et Pärnu linna eelarve kujundamisel saaks asustusüksustel olema oluliselt väiksem sõnaõigus kui Tori vallas.

LISAD

Lisa 1: Rahvastik

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Elanike arv 2018	473	75	436	165	1178	1409	87	3823	11693	7870
Elanike arv 2013	370	78	429	172	1260	1262	86	3657	11957	8300
Elanike arvu muutus 2013-2018	103	-3	7	-7	-82	147	1	166	-264	-430
Elanike arvu muutus 2013-2018	28%	-4%	2%	-4%	-7%	12%	1%	5%	-2%	-5%
Osakaal Tori vallis 2018	4,0%	0,6%	3,7%	1,4%	10,1%	12,0%	0,7%	32,7%	100,0%	67,3%
Osakaal Tori vallis 2013	3,1%	0,7%	3,6%	1,4%	10,5%	10,6%	0,7%	30,6%	100,0%	69,4%

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Sündide arv 2013-2017	25	4	26	7	106	68	3	239	636	397
Surmade arv 2013-2017	10	2	18	12	48	59	9	158	685	527
Loomulik iive 2013-2017	15	2	8	-5	58	9	-6	81	-49	-130
Rändesaldo 2013-2017	88	-5	-1	-2	-140	138	7	85	-215	-300
Aastakeskmise sündide arv 2013-2017	5	0,8	5,2	1,4	21,2	13,6	0,6	47,8	127,2	79,4
Aastakeskmise surmade arv 2013-2017	2	0,4	3,6	2,4	9,6	11,8	1,8	31,6	137	105,4
Aastakeskmise loomulik iive 2013-2017	3	0,4	1,6	-1	11,6	1,8	-1,2	16,2	-9,8	-26
Aastakeskmise rändesaldo 2013-2017	17,6	-1	-0,2	-0,4	-28	27,6	1,4	17	-43	-60

Vanuserühma osakaal	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Lapsed vanuses 0-6 eluaastat	53	6	48	8	132	119	7	373	889	516
Lapsed vanuses 7-15 eluaastat	64	5	61	18	103	125	3	379	1163	784
Lapsed vanuses 16-18 eluaastat	16	6	18	6	28	41	1	116	362	246
Tööealised vanuses 19-64 eluaastat	286	45	250	109	740	952	60	2442	7129	4687
Eakad vanuses 65 ja enam eluaastat	54	13	59	24	175	172	16	513	2150	1637
Lapsed vanuses 0-6 eluaastat	11%	8%	11%	5%	11%	8%	8%	10%	8%	7%
Lapsed vanuses 7-15 eluaastat	14%	7%	14%	11%	9%	9%	3%	10%	10%	10%
Lapsed vanuses 16-18 eluaastat	3%	8%	4%	4%	2%	3%	1%	3%	3%	3%
Tööealised vanuses 19-64 eluaastat	60%	60%	57%	66%	63%	68%	69%	64%	61%	60%
Eakad vanuses 65 ja enam eluaastat	11%	17%	14%	15%	15%	12%	18%	13%	18%	21%

Lisa 2: Haridus

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Oma valla lasteaias	32	2	27	5	82	69	2	219	578	359
Oma valla koolis	32	2	43	8	46	3	0	134	731	597
Mujal lasteaias	4	0	4	0	8	16	0	32	57	25
Mujal põhikoolis	30	5	20	10	54	125	3	247	453	206
Mujal gümnaasiumis	14	3	9	2	15	32	2	77	195	118
Kokku	112	12	103	25	205	245	7	709	2 014	1 305

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Are Kool								0	62	62
Jänesselja Lasteaed	32		22	5	80	2		141	147	6
Sindi Lasteaed			3		2			5	199	194
Tammiste Lasteaed		2	2			67	2	73	81	8
Tori Lasteaed								0	89	89
Oma valla lasteaias	32	2	27	5	82	69	2	219	578	359
Pärnu munitsipaal	4	0	2	0	7	14	0	27	45	18
Pärnu eralasteaiad	0	0	2	0	1	2	0	5	5	0
Pärnu maakond	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
Muud lasteaiaid Eestis	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Mujal lasteaias	4		4		8	16		32	57	25
Laste osakaal oma valla lasteaias	89%	100%	87%	100%	91%	81%	100%	87%	91%	93%

	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Are Kool					1			1	102	101
Sauga Põhikool	32		37	8	45	3		125	131	6
Sindi Gümnaasium		2	6					8	298	290
Tori Põhikool								0	200	200
Oma valla koolis	32	2	43	8	46	3		134	731	597
Pärnu munitsipaal	28	5	14	7	46	115	3	218	374	156
Pärnu erakoolid	2	0	5	3	3	9	0	22	45	23
Pärnu maakond	0	0	0	0	3	0	0	3	14	11
Muud koolid Eestis	0	0	1	0	2	1	0	4	20	16
Mujal põhikoolis	30	5	20	10	54	125	3	247	453	206
Laste osakaal oma valla põhikoolis	52%	29%	68%	44%	46%	2%	0%	35%	62%	74%

Lasteaias mujal	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus- üksused	Tori vald	Väike Tori
Eralasteaed Titutriinu					1			1	1	0
Jõõpre Kool								0	3	3
Lasteaed Pauliine			2			2		4	4	0
Lasteaed Sipsik								0	1	1
Paikuse Lasteaed Mesimumm								0	3	3
Pärnu Kastani Lasteaed	1		1					2	2	0
Pärnu Lasteaed Kelluke						2		2	6	4
Pärnu Lasteaed Mai			1		2	4		7	9	2
Pärnu Lasteaed Pillerpall	1							1	3	2
Pärnu Lasteaed Päikesejänku					2			2	2	0
Pärnu Lasteaed Trall	2				2			4	6	2
Pärnu Liblika Lasteaed						4		4	4	0
Pärnu Tammsaare Lasteaed					1	3		4	4	0
Pärnu Ülejõe Lasteaed						1		1	2	1
Seljametsa Lasteaed								0	1	1
Tootsi Lasteaed-Põhikool								0	5	5
Vändra Lasteaed								0	1	1
Mujal lasteaias, sh	4		4		8	16		32	57	25
Pärnu linna munitsipaallasteaiad	4	0	2	0	7	14	0	27	45	18
Pärnu linna eralasteaiad	0	0	2	0	1	2	0	5	5	0
Pärnu maakonna lasteaiad	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
Muud lasteaiad Eestis	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Põhikoolis mujal	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori
Aruküla Vaba Waldorfkool								0	1	1
Audru Kool		1				1		2	3	1
Haapsalu Linna Algkool								0	1	1
Haapsalu Viigi Kool								0	1	1
Jõhvi Põhikool								0	1	1
Jõhvi Vene Põhikool								0	1	1
Kilingi-Nõmme Gümnaasium								0	1	1
Lahmuse Kool						1		1	2	1
Maardu Põhikool								0	1	1
Paikuse Põhikool				3				3	56	53
Palade Põhikool								0	1	1
Pärnjõe Kool								0	2	2
Pärnu Kuninga Tänav Põhikool	3			3		2	7	15	28	13
Pärnu Mai Kool	1					3	39	43	55	12
Pärnu Raeküla Kool		1				2	26	30	45	15
Pärnu Rääma Põhikool	5	1		2	1	1	23	34	41	7
Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium	1			1	1	1	5	8	17	9
Pärnu Tammsaare Kool	1					4	3	8	31	23
Pärnu Toimetulekukool							2	2	5	3
Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium								0	3	3
Pärnu Vabakool				3	2	1	2	8	16	8
Pärnu Waldorfkool	1			2		1	2	6	12	6
Pärnu Vanalinna Põhikool	7	2		1	3	6	9	28	43	15
Pärnu Ülejõe Põhikool	11			8		27	6	53	62	9
Pärnu-Jaagupi Põhikool						1		1	2	1
Ristiku Põhikool							1	1	1	0
Surju Põhikool						2		2	2	0
Tallinna Arte Gümnaasium								0	1	1
Tallinna Laagna Gümnaasium								0	2	2
Tallinna Saksa Gümnaasium						1		1	1	0
Tartu Hiie Kool								0	1	1
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium				1				1	1	0
Tootsi Lasteaed-Põhikool								0	5	5
Tõstamaa Keskkool								0	2	2
Uulu Põhikool								0	1	1
Valga Priimetsa Kool								0	3	3
Vana-Vigala Põhikool								0	1	1
Vändra Gümnaasium								0	1	1
Mujal põhikoolis, sh:	30	5	20	10	54	125	3	247	453	206
Pärnu linna munitsipaalkoolid	28	5	14	7	46	115	3	218	374	156
Pärnu linna erakoolid	2	0	5	3	3	9	0	22	45	23
Pärnu maakonna koolid	0	0	0	0	3	0	0	3	14	11
Muud koolid Eestis	0	0	1	0	2	1	0	4	20	16

Gümnaasiumis mujal	Eametsa küla	Kiisa küla	Kilksama küla	Nurme küla	Sauga alevik	Tammiste küla	Vainu küla	Asustus-üksused	Tori vald	Väike Tori	
Audentese Spordigümnaasium	1								1	2	1
Kilingi-Nõmme Gümnaasium							1	1	2	3	1
Pärnu Koidula Gümnaasium	6	1	2	1	5	8			23	58	35
Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium	1		3	1	1	2	1		9	21	12
Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium	3		3		4	8			18	55	37
Pärnu Ühisgümnaasium	2	2	1		5	12			22	46	24
Tallinna Arte Gümnaasium									0	1	1
Tallinna Inglise Kolledž									0	1	1
Tallinna Nõmme Gümnaasium									0	1	1
Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasium	1								1	2	1
Tartu Hiie Kool									0	1	1
Tõstamaa Keskkool							1		1	2	1
Vändra Gümnaasium									0	2	2
Mujal gümnaasiumis, sh	14	3	9	2	15	32	2	2	77	195	118
Pärnu linna munitsipaalkoolid	5	2	4	0	9	21	0	0	41	103	62
Pärnu linna erakoolid	1	0	3	1	1	2	1	1	9	21	12
Pärnu riigigümnaasium (Koidula)	6	1	2	1	5	8	0	0	23	58	35
Pärnu maakonna koolid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Muud koolid Eestis	2	0	0	0	0	1	1	1	4	11	7

Lisa 3: Huviharidus

Huvikool	Huvikool 1	Huvikool 2	Huvikool 3	Huvikool 4	Kokku	Huvikool	Huvikool 1	Huvikool 2	Huvikool 3	Huvikool 4	Kokku
Spordi ja Kultuurikool	88	2	0	0	90	Pärnu Tennisekool	7	3	0	0	10
Humanitas						Võimlemiskool Rüht	7	2	0	0	9
Pärnu Spordiselts Kalev	74	4	1	0	79	Pärnu Kunstikool	7	1	0	0	8
Spordikool						Black and Brownie					
Pärnu Spordikool	45	10	1	0	56	Tänavatantsukool	4	1	0	1	6
	43	5	0	0	48	RVK KOOLITUSKESKUS	5	1	0	0	6
Jalgpallikool Vändra Vaprus						Inna Sulg Esinemiskunsti Kool	3	2	0	0	5
JJ-Street Tantsukool	32	5	1	0	38	Pärnu Korvpallikool Paulus	4	0	1	0	5
Ainula balleti ja iluvõimlemise stuudio	26	4	1	0	31	Pärnu Sõudeklubi Spordikool	4	1	0	0	5
Janne Ristimetsa Tantsustuudio	26	4	0	1	31	Tantsukeskus MP-Dance	5	0	0	0	5
Jalgpalli Huvikool Vaprus	26	2	1	0	29	Cultor Huvialakool	2	2	0	0	4
Jana Trink Erakool	22	4	1	0	27	Laane Ratsakool	4	0	0	0	4
Laine Mägi Tantsukool	23	3	1	0	27	Endla Murd Laulustuudio	3	0	0	0	3
Pernova Hariduskeskus	19	6	0	0	25	Jalgpallikool Pisikesed Pallurid	3	0	0	0	3
Pärnu Kunstide Maja	20	5	0	0	25	M. Lüdigi nim. Vändra					
Pärnu Muusikakool	19	4	2	0	25	Muusikakool	3	0	0	0	3
	15	4	4	0	23	Pärnu Sulgpallikool	3	0	0	0	3
Jumbo Huvialakool						Pärnu väikelastekool	3	0	0	0	3
Pärnu Loovuskeskus	13	7	2	0	22	Rüütli Erahuvikool	1	2	0	0	3
Studio Happy Dancers	15	6	1	0	22	Pärnu Ingerisoomlaste					
Tantsukool WAF DANCE	13	2	0	0	15	Kultuuriseltsi erahuvikool					
	5	6	2	0	13	Orvokki	2	0	0	0	2
Black Brownie and the Blondes						Pärnu-Jaagupi Muusikakool	2	0	0	0	2
Pärnu Vanalinna	9	3	1	0	13	Audentese Spordikool	1	0	0	0	1
Koolituskeskus						FC Tiigrid Jalgpallikool	0	0	0	1	1
Samurai Judokool	13	0	0	0	13	Suuresti Ratsakool	1	0	0	0	1
Paikuse Huvikool	11	1	0	0	12						
Pärnu Kesklinna Tennisekool	8	2	0	1	11						